Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 29 апрель, 1978 шу. ● № 51 (5873). ● Мах 2 кеп.

Сийле а хоастам а хилба сийлахь-доккхача советски халкъа—коммунизм хьалъечун, дерригача дунен тIара машар бахьан долаш леррагIа къовсам лоаттабечун!

(1978 шера 1 Майна долча КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

Сихденнад юрта боахаме эггара бехктоккхамегIа дола бIаьстан балхаш. ЙоагIаш йолча сихонцеи дикалцеи уж чакхдахарах тийша да пятилетка кхоалагIча шера республика къахьегамхоша паччахьалкхен планаши шоаш тIаийца социалистически декхараши кхоачашделга. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Советски Союза къахьегамхошка яздьча Письмо тIа аьннад:

«ЭГГАРА ЛОАРХIАМЕ ДОЛА ПАРТЕ ЮКЪАРА, ХАЛКЪА ЮКЪАРА ДЕКХАР ДА ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВО ДIАХО А ДЕГIАЙОАЛАЯР, ЦУН ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДIАХО А ЛАКХЪЯР. 1978 шера боахама из дакъа къаьстта чIоагIа дегIадоаладе оттадаьд.

Ударни участок йолаш дус ялат кхеделга, валовой чуийца из 220 миллион тоннал кIезигагIа доацаш хила деза».

БIАЬСТАН БАЛХАШ—ЛОАЦЦАЧА ХАНА

Цу дешай лоархIам бовза а бовзаш, бIаьстан балхаш гаргагIортелехьа гаьнна хьалха денз цIенхаштта кийчо йир царна совхозийи колхозийи коллективаша. Iан юкъе денз, шерра социалистически яхь а йоаржаяь, хьалххехьа оттаяьча графиках тоайир юртбоахама техника, агротехнически дикагIдолча деноех пайда а эцаш подкормка йир гурахьа дIадийнача ялата, лаьрххIа механизированни отрядаш вIашагI а ехка, аракхихьар органически минеральни удобренеш, вIашагIъеххар болх бергбола механизированни комплексаш.

Кхашкарча балхашта кийчо еча социалистически яхье хьалхара моттигаш яхарах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен облсовпрофен Сийлен грамоташи мах бола совгIаташи хьожадаьд Щелковскойи Ачхой-Мартановски районашта, тайп-тайпарча районий дукхача боахамий коллективашта.

Ханнахьа яьча кийчоно дика дIадоладалийтад дукхагIдолча боахамашка бIаьстан балхаш. 24-ча апреле кхьачача хана бIаьсти юв культураш дIайийна яьннай 113-эзар гектар, е дIае езарех 65 процент. ДIабийна баьннаб хьоггехьа ялата лаьрхIа кен, горох, доакъарийна юв хьалхара культураш.

Масала, Ачхой-Мартановски района механизатораша 8 апреле рапорт деннад хьалхара культураш дIайийна бовларах. Иштта лел бIаьстан балхаш Сунженски, Грозненски, Гудермесски районий боахамашка а.

Хьалха латтача коллективаша даьха толамаш бахьан долаш 9 эзар совгIа дIайийна яьннай свеклаш, 1470 гектар совгIа коартолаш, иштта кхыйола культураш. ДIадийна доалаш латт генараш.

Цхьабакъда, массанахьа лелац кхашкара балхаш таханарча декхараша дIадеххача тайпара. Цул совгIа, хьалхагIа лийрхIача бесса овсаре вIаштIехьбаьккхабац юртбоахама техника болх, боаггIача бесса пайда эцац моральнии материальнии стимулех.

Пятилетка кхоалагIча шера республике дIае езаш я 71 эзар гектар хьажкIаш, цу даькъе ялата лаьрхIа 29 эзар совгIа гектар а йолаш. ДIайийна яьннараш 32 эзар гектар совгIа мара яц. Цхьадолча боахамашка хIанз а бокъонца баьржабац из болх.

ЩIи хезача говзанчаша Социалистически Къахьегама Турпалаша Гайтамиров Ширване, Саидов Бауде, иштта Кодзоев Бахьаудина, Лебеденко Николая, кхыбараша дуккхача шерашка баьча балхаца хьахьекхад цу культура лакха хьувкъамаш хIара шера хьалкхеде йиш хилар. Кхыметтел хаоттам во бенача шерашка а тIехьа.

Соахка «40 лет Октября» яхача совхозо 1,5 эзар совгIа гектар долча кхай хIара гектара тIара 32,1 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцар; «Атагинский» совхоза коллективо эзар гектарах хIаране тIара 63 центнер совгIа яьккхар. Иштта хьокхамаш даьхар кхыча боахамий коллективаша а.

Цхьабакъда, во хьокхамаш а хилар цунца цхьана. XIX партсъезда цIерагIча колхозо, масала, 12,8 центнер мара яккханзар хIара гектара тIара, «Экажевский» совхозо — кхы а кIезигагIа, 11 центнер яьккхар. Хаддаш аьлча, шера механизатораша хьийга къа пайда боацаш дайнилга хилар цох.

Цу тайпара гIулакх нийсдалийта йиш яц пятилетка кхоалагIча шера, дIахо долхача шерашка. Хьалхарча даькъе де деза лаьттан хIара гектарах биззагIа пайда эцилга, вешта аьлча агрономически гIулакхий еррига комплекс хьажкIашцарча балха чакхйоаккхилга. Агротехнически дикагIйолча ханашка дIаде деза фу, нормагIа доаггIача боарамагIа. Фу дIадувча хана минеральни удобренеш тассаро дикка лакхбергба хьувкъам.

Республикера къахьегамхой 46 эзар тонн хьажкIаш паччахьалкхенга йохка езаш ба укх шера, хIаьта чуэца лерхIараш 100 эзар тоннал кIезигагIа яц. Изза мо болх ба кхыйола культураш хьалкхееш бе безар а. Из декхар толаме кхоачашдара тIехьале лургйолаш йоаржае еза къахьегамхошта юкъе социалистически яхь. Цу гIулакха бокхв лоархIам болаш хургда моральнии материальнии стимулех дикагIа пайда эцар, хьалхалаттарий опыт болхлошта шерагIа дIайовзийтар, кхыдараш.

Массайолча колхозеи совхозеи специалисташа хьалххехьа оттадаь хила дезаш а, хIаьта хьалха латтача боахамашка долаш а да оахача лаьттай технологически карташ. Цар тIа яздаьд, дIайийнача культурага хьежжа, хIара кхай тIа де деза балхаш. БIаьстан культураш дIайийна йоаллашехьа хьаотт цар аргIа. Хьалхьайна йоархIаш йохаеш дIайийнача хIамашта макхаш доахилга, цикагIа уж хьалтIаялийтара а нийлхъяре а культиваци ялга, нийлха тIаьинача кхы дIатIаювлга — дукха да аргIагIа дола балхаш. Ха ца тулийташ чакхдаха деза уж хIара кхай тIа.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен «1978 шера кхашкарча бIаьстан балхашта кийчо яран уж чакхдахари кхы тIа де дезарех» болча соцам тIа аьннад, партийни советски органаша, профсоюзнии комсомольскии организацеша, колхозашеи совхозашеи, предприятешеи транспортни организацешеи КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа оттадаьча декхарашка хьежжа, кхашкара бIаьстан балхаш чакхдахара де мел дезар дергхиларах тешилга.

Юрта боахама къахьегамхошта а, цунца ювзаенна йолча кхыча ведомствашта а хьалхашка хаддаш йола программа оттаяьй партеи правительствеи цу документашца. ХIаране бехктокхаме а сийдола а декхар да из программа тешаме кхоачашъелга. бIаьстан балхаш дикеи лоаццача ханашкеи чакхдахара низ кхоачар делга.

ЙОККХА КОТАЛО

1978 ШЕРА БИЪ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО

ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, общественни производства эффективности берригача балха дикали айяра тIехьа Майна хьалха шерра социалистически яхь йоаржаяьча Нохч-ГIалгIай АССР промышленни предприятей коллективаша, ханал хьалха кхоачашъяьй продукцена реализаци яреи дукхагIа дола тайпаш арахецареи биъ бетта план. Ер бутт чакхбоалаш кхы тIа мехкага кхоачаргъя 8 миллион сома маьха тайп-тайпара продукци.

Яхье баьннараштa юкъе хьалха латташ я «СевКавнефгазпереработка» производственни объединене, «Красный молот», ацетонови, СССР 50 шу дизара цIерагIча химически, «Нефтехимзапчасть», «Пищемаш», Гl. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене аьшкбетонни конструкцей заводий, «Промавтоматика» а ВНПО «Союзавтоматстром» а Iилма-производственни объединеней опытни заводий коллективаш, дукха кхыяраш.

Къахьегама овсарле лакхъяра задани тIехкхоачашъяьй. Укх деношка социалистически яхь кхы а шерагIа яржаш латт. СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени районашка вахача хана КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева енна указанеши рекомендацеши сийленца кхоачашъе гIерташ ба республика къахьегамхой.

БИЪ БЕТТА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Назрановски автотранспортни предприяте коллективо РСФСР кердача Конституце дегаш гIоздаьха «Пятилетка кхоалагIча шера — хьинаре къахьегам!» яхача девизагIа къа а хьегаш, В. И. Ленин ваь 108 шу дизар дийкача толамашца белгал а доаккхаш ханал хьалха — 24 апреле — 4 бетта план кхоачашъяьй дерригача технико-экономически хьокхамех.

Халкъбоахама мухьаш дIа-юха кхахьара план 100,1 процент кхоачашъяьй, 103,9 процент — тонно-километраш никъ бара план; 102,9 процент — пассажираш дIа-юха кхувлара план; 100 процент — пассажиро-километраш яра план; таксешца мах ийбеш никъ бара план 107,7 процент.

ХIаьта карара бутт чакхбоалаш «планал совгIа 11,2 эзар тонн мухьаш дIа-юха хьоргда коллектива водителаша; 512,4 эзар тонно-километраш никъ бергба, 160,1 эзар пассажираш дIа-юха бутаргба; 1092,4 пассажиро-километраши 52,5 эзар таксешца мах а боаккхаш километраши никъ а бергба.

Цул совгIа предприяте водителаша цхьоалагIча квартале 88800 литр доагор кхо а даь, коммунистически субботник долча дийнахьа шоаш кходаьча доагорца болх бир.

Иштта кхоачашъяьй тиша аьшк гулдара биъ бетта план я. Предприяте коллектив балха темп лох ца еш къахьега лаьрхIа я дIахо йодача хана а.

М. БЕКОВ,
Назрановски автотранспортни предприяте директор.

ЧIоагIа терках тIабахийта тIаийцар

ТХОНА ЙОЛА БАЛХА ПРОГРАММА

ВЛКСМ XVIII съезде Л. И. Брежнева даь къамаьл дIахо йола шоай балха программа а лаьрхIа хьаийцад тха совхоза комсомольцашеи кагирхошеи. Хаьдла декхараш оттадаьд парте советски кагирхошта хьалхашка гаргарча хана кхоачашде, аьнна, хIаьта царна карагIдаьнначун боккха лоархIам баьб. **«Юрта боахам дегIабоалабара Iалаьмате йоккхача программаца шоай кхел йийзача кагийча нахаи мехкараштеи парте беркал овл, хIаьта цар инициатива лакха мах а бу. Из кагирхошта дика хьокхам ба»,** — аьннад Л. И. Брежнева.

Цу дешаша кхы а дикагIа болх байт кагирхой хьинар айду. Кодзоев Асхьаба кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригада коллективо шоай митинге керда социалистически декхар тIаийцад. 1426 гектар долча бригада кхашкара дика хьувкъаяь культураш чуэца лаьрхIад цар. Масала, цар лаьрхIад хьажкIий 340 гектарах хIаране тIара 35 центнери генараш 230 гектарах хIаране тIара 13 центнери яккха, иштта кхыча культурай боккха хьувкъам кхебе дош деннад.

Комсомола XVIII съезд йолаеннача дийнахьа дена цуи спйна къахьегама вахте эттай бригада коллектив. Цаl--ах — шиъ норма кхоачашъеш къахьег бIаьстан балхаш тIа механизатораша Евкуров Руслана, Хучиев Махьмада, Беков Iалаудина, кхычар.

А. ДУДАРОВ,
«40 лет Октября» яхача совхозе комсомольски организаце секретарь.

КЪАХЬЕГАМЦА ЖОП ЛУРГДА

Берригача мехка комсомольцийи кагирхойн форуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильича Брежнева даьча къамаьлацара сона къаьстта лоlам хулаш дег чу дийшар ер дешаш: «Миллионаш болча кагийча нахеи мехкарашеи гойт денала, чIоагIала, Октябра идеалашта тешаме хилара масалаш.

МоллагIча гIулакха тIа цар гойт шоай романтически оамал, аз-м аргдар, къона низ. Из деррига а бахьанце баркал хилда комсомола, баркал хилда советски мехкарча беррига ча къоначча наха!»

Тхоай гIулакхий иштта мах баро кхы а дикагIа къахьега декхарийла ду тхо, кагирхой, хIаьта тха управленерча беррига ча къоначар дог-уйла а иштта я. Съезде нов. Л. И. Брежнева даь къамаьл вай мехкарча комсомольцашеи кагирхошеи тIаийцад шоай дIахо йодача хана бе безача балха лоархIаме программа санна.

Т. БУГАЕВА,
хьун управлене йоккхагIйола экономист.

ДЕГО ТIАЭЦ

Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза XVIII съезде новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл чIоагIа къоабаллеш тIаэц советски кагирхоша. Вахара юкъе нийслуш йола цхьа проблема яц Леонид Ильича ца йоашхаш, кагирхой уж проблемаш тIехдика кхоачашъе тIа ца хьехаш.

Советски халкъа дика бовз тIом, халкъа кицо маелара: «ТIемо воl кхеваьвац — тIемо воlах ваьккхав». Цудухьа са дего эггара чIоагIагIа къоабаллеш тIаэц дунен тIа эггара воккхагIа волча машара тIехьарча къовсамхочо Леонид Ильича, аьннар:

«...ДIадахад итташ шераш. ХIанз мехка бахача нахах ахаел совгIча наха бокххагIчар дувцарах, книжкаш тIареи кинофильмаш тIареи мара хац тIом яхар фуд, цуи халой бален».

Царех ва со а. Сонеи вай тIехьа тIайоагIача тIехьеннеи книжкаш тIареи кинофильмаш гIареи мара, мя-довзалда «тIом» яха дош!

Дунен тIа машар лоаттабе низи унахцIеноu хийла хьамсарча Леонид Ильич Брежнева!

АРЧАКОВ Сали,
Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета филологически факультета студент.

Торжественни собранеш

Селхан Грозне хилар 1 Май дездара хетаь районни торжественни собранеш.

Октябрьски района къахьегама коллективай викалий собрани хилар Н. К. Крупскаяй цIерагIча культура Дворецe. Къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт - цхьоагIон Денна—1 Майна хетаь цига доклад йир КПСС райкома секретара Ю. Х. Героева.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела С. В. Синельникова Октябрьски района дIаеслар гIишлош хьалъеча толамаш дахарах хьожаяь КПСС обкомеи НГАССР Министрий Советеи, облсовпрофеи, ВЛКСМ обкомеи карара кара тела ЦIе байракх. Иштта парте обкомеи, республика Министрий Советеи, облсовпрофеи, ВЛКСМ обкомеи карара кара тела ЦIе байракх елар «Промавтоматика» объединена, КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, комсомола обкома Сийлен грамота елар локомотивни депо коллектива.

«Оргтехника» объединене культура Дворецe хиннача Старопромысловски районни торжественни собране КПСС обкома бюро члена, парте Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова района дIаслар КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи Сийлен грамотеи.

Цу тайппара торжественни собранеш хилар города ерригача районашка. Грозненски горисполкома карара кара тела ЦIе байракх елар Ленински района, майна хьалхарча социалистически яхье толамаш даьхача кхыча коллективашта а совгIаташ делар.

МОСКВА. Кремлевски съездий Дворец. Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза XVIII съезд. СУРТА ТIА: съезда заседани йолча зале.

В. СОБОЛЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ПАРТЕ НАЬКЪАГIА, ДАЬЙ НАЬКЪАГIА

ВЛКСМ XVIII-ча СЪЕЗДЕ

Кремле, 27 апреле Советий Мехка къонала форум дIахо болх беш хиннача. Ленински комсомоло ший XVIII-ча съезда кийчдаьча къахьегама совгIатий выставка яьяр. Цо хьагойт советски кагирхой 38 миллион гаргга йолча авангарда сийлахьа гIулакхаш, КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъе из гIертилга.

Дас саниа кагирхой, цар къахьегама, дешара, вахара йоакхо ярах ленински партеиа, цуи Центральни Комитета, Леонид Ильич Брежнева дег тIара баркал оал къоналю бахкийтараша. ВЛКСМ XVIII-ча съезде новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла тIа кагирхоша коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лацара хьакъехьа керда, геттара лоархIаме декхараш оттадаьд. Лаьттан тIа машар хилийтара, наьха празеча вахара эша хьалаш Iалашдара ю йоакхо кIоаргга хьахьокхаш да из. Советий Мехка кагийча нахеи мехкарашеи тешам лу Ленински комсомоло, беррига советски кагирхоша кхы а дикагIа, эффективногIа къахьегаргхиларах, коммунизм хьалъеча доккха дакъа юкъехьоргхиларах.

ВЛКСМ ЦК а ВЛКСМ Центральни ревизионни комиссе а отчетни докладех йолча пренешка къамаьлаш дир Азербайджана ЛКСМ ЦК хьалхарча секретара В. А. Гусейнова, комсомола Московски обкома хьалхарча секретара М. И. Семенушкина, Таджикистана ЛКСМ ЦК хьалхарча секретара А. С. Саторова, кхыйолча республикански а областной а комсомольски организацей кулгалхоша.

Оратораша белгалдоахар, XVIII-ча съездага комсомол дика вIаштIехьъяьннеи политически чIоагIъеннеи ена хилар. Цун беррига болх тIаберзабаьбар КПСС XXV съездеи ВЛКСМ XVII съездеи решенеш кхоачашъяра. Комсомоло теркам тIаухийт кхувш йоагIа тIехье марсистско-ленински мировоззрени, коммунистически сакхетам болаш хилийтара. Къамаьлаш даьраша дувцар кагийча нахеи мехкарашеи революционни теори, КПСС политика, новкъоста Л. И. Брежнева балхаш Iома мишта ду. Оратораша чIоагIа теркам тIаухийтар комсомолои кагирхошеи парте экономически политика кхоачашъеча дакъа лацарах долча дешашта.

ВЛКСМ ЦК болх мога а баь, оратораша дукха предложенеш тийлар комсомольски организацей хьинар айдара, цар балха стиль эргайоахаш тоаяра тIаерзаяь.

Съезде къамаьлаш дир СССР лакхерчеи лаьрххIача юкъерчеи образоване министра В. П. Елютина, СССР просвещене министра М. А. Прокофьева. Цар дийцар образовани эргайоахаш тоаярах, специалисташ кийчбарах, цу даькъерча комсомола декхарех. Министра М. А. Прокофьева белгалдаьккхар дешархошта къахьегама кхетам лулга тоаде дезаш хилар. СССР ДОСААФ ЦК председатела, авиаце маршала А. И. Покрышкина дийцар кагий нах тIема гIулакх де кийчбара даькъе комсомола а кхыча общественни организацешта а хьалхашка латтача декхарех.

Советски Iилма керттерча штабагара съездага дIайха моаршал делар СССР Iилмай Академе президента академика А. П. Александрова.

Делегаташеи хьаьшашеи чIоагIа безаме тIаийцар доазол дехьарча кагирхой делегацей викалаша даь къамаьлаш.

Пленарни заседанешца цхьана ВЛКСМ XVIII-ча създе 27 апреле болх беш хилар секцеш. Делегаташа корта болаш йийцар комсомольски организацей балха саготагIа йола проблемаш. Къамаьлаш даьраша къаьстта теркам тIаухийтар кагирхошта коммунистически идейности нравственности йолаш кхетам балара, белгалдоахар уж декхараш комплексно кхоачашде дезаш долга. Беррригача кагирхошта идейнополитически, къахьегама, нравственни кхетам балар—иштта да хано дIадехар.

Секцешка дийцар эффективности балха дикали лакхъяра тIехьарча къовсаме комсомола лоархIамах, КПСС аграрни политика чакхйоаккхача ВЛКСМ-о дакъа лацарах.

Коммунистически партеи советски халкъеи революционни, тIема, къахьегама традицеш чIоаггIа лорае а дегIаккхувла а, физически культурацеи спортацеи доттагIал леладе, вай Даьхе лораяра кийча хила комсомольцаш, кагий нахи мехкарийи, пионераши дешархойи тIахьийхар делегаташа.

Белгалдоахар комсомольски мугIараш дIахо идейно а организационно а чIоагIде дезаш хилар, комсомольски балха эффективности дикали айе езаш хилар.

* * *

ВЛКСМ XVIII съезд 28 апреле дIахо болх беш хилар.

(ТАСС).

ВЛКСМ ЦК ПЛЕНУМ

28 апреле хилар ВЛКСМ XVIII съездо хержача ВЛКСМ ЦК хьалхара пленум. Цига дийцар организационни дешаш.

Пленумо ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретаралла хержар Б. Н. Пастухов.

Секретаралла а ВЛКСМ ЦК бюро членалла а хержар В. В. Григорьев, В. А. Гусейнов, А. П. Деревянко, А. В. Жуганов, В. М. Мишин, З. Г. Новожилов, Д. А. Охромий, А. В. Федулова, Д. Н. Филиппов.

ВЛКСМ ЦК бюро членалла хержар А. Г. Борцев, В. Г. Волчихин, В. Н. Ганичев, Э. Г. Гафуржанов, В. С. Глебов, А. Н. Колякин, А. Н. Корниенко, Н. Е. Лысенко, В. Г. Сидорик, К. С. Султанов, Г. И. Янаев.

ВЛКСМ ЦК бюро членалла кандидаташ хержар В. С. Балтрунас, В. П. Грошев, В. А. Катунин, С. П. Кулешов, К. М. Платонов, Б. Н. Рогатин, Н. Е. Андрианов.

ВЛКСМ Центральни ревизионни комиссе заседани хилар. Цун председателалла хержар В. Б. Арсентьев.

(ТАСС).

БУВЗАМА ПРЕДПРИЯТЕИИ ОРГАНИЗАЦЕИИ БОЛХЛОШТА РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ СВЯЗИСТ ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Бувзама даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларах РСФСР заслуженни связист яха сийлен цIи лойла Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла:

Сулейманов Баудена — Грозненски городской телефонни станце электромонтера,

Черемыскин Петр Егоровича — бувзама Грозненски эксплуатационно-технически узела участка начальника.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва.
1978 ш., 27 апрель.

Нов. П. П. ПОЛИШВАЙКОНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Торговли дегIайоалаяра даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи бахача наха торгови гIулакх [illegible]ара прогрессивни формаш балха юкъейоалаярахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика торговле заслуженни болхло яха Сийлен цIи лойла **Полишвайко** Павел Павловича — халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполкома торговле отдела воккхагIволча инспектора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1978 ш., 26 апрель.

КХЕТАМА БОЛХ БЕЧА НАКЪАДОАЛ ІОМАДАЬР

Кхетам балара гІулакх комплексагІа леладарах йола КПСС XXV съездеи парте Нохч-ГІалгІай обкома V пленумеи указанеш ларде а лувцаш, № 2 йолча Грозненски гІишлон материалий комбината юххьанцарча партийни организаце дикка къахьег идеологически болх тоабара.

Къахьегамхой идейно-политически боарам лакхбеча, царна теории хьалха латта доалдара практикеи йовзийтача, хоьш долчча тайпара, чІоагтІа ловрхІаме я экономически образовани.

ХІанз комбинате болх беш экономически образоване 15 школа я, 370 саг болхлой чу а лоацаш.

Цар дешар тІадерзадаь да КПСС XXV съездеи цул тІехьагІарча парте ЦК Пленумийн материалаш, СССР керда Конституци, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяьча юбилейни торжественна заседане материалаш, 1978 шера план кхоачаши тІеххкоачаши яра, производства эффективности балха дикали лакхъяра социалистически яхь йоаржаярах дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, Советски Союза къахьегамхошка дІахьийта Письмо кІоаргга Іомадара.

Экономически образоване ерригача школаша болх бу хІанз типовой дешара программаех, хІаьта 9 школа я «Производства эффективности балха дикали лакхъяра даькъера хьалхалатта опыт» яхача курсах дешаш.

Даим цІенхаштта теркам тІалоаттабу партийни организаце пропагандистий состав тоаяра. Экономически образоване школай пропагандисташ ба цехий начальникаш, сменай мастераш, кхыбола инженерно-технически болхлой. Хьаьй денна пропагандисташта гІо лоаттадеш а хьехамаш деш а йола экономически образоване методически совет. Іхо гІерт хІара экономически школа пропагандист ладувгІаш барий безам дешара тІабахийта ховш вола хьехархо, кулгалхо, кхетамча хургвола гІулакх вІаштІехьдаккха. Цу тайпара бола пропагандисташ хІанз болаш а ба тха. Уж ба новкъостий Н. П. Милованов, И. М. Колобов, З. Ф. Башкова, А. И. Калюжная, О. И. Шалимова, М. П. Васюк, кхыбараш. Царна хов теоретически знанешца ладувгІараштa кхетам бала, шоашта школа лучох практике пайда эца Іомабе.

Экономически образоване школай ладувгІараш бола дуккха болхлой пятилеткан коммунистически къахьегамеи ударникашта, социалистически яхье хьалхалаттараштa, дикагІболча агитатораштеи политинформатораштеи, хьехамчашта, профилактикана йолча совета, новкъостий судий, продукце дикалла совета членашта юкъе ба.

Тха 49 сагах латтача агитколлективана, 11 сагах латтача политинформаторийн 37 сагах латтача хьехамчийн группашта юкъера барех дуккагІбараш экономически образоване школашка дешаш ба.

Агитатораш — тха идеологически кадрай эггара йоккхагІа а хьинарегІа а йола отряд. Уж даим бригадашка, сменашка, цехашка, участкашка хул, иштта ух нах бахача моттигашка — комбината юххерча поселке. Цар хІара денна ю шоашца къахьегаш болча новкъостaштa дешаца а шоай гІулакхашца а идейни нравственни воздействи, наьха настроеней, производстве доахача толамийн цигарча кхоачамбоацарийн къахьегамхоша еча критически замечаней хьакъехьара оперативни информацеш ю партийни организацена. Цо торо хулийт кхоачамбоацараш дІадаха, болх тоабе.

Агитатораша, экономически образоване школашка дешашбараша: Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалераша Анищенко Николайс, Катаев Бадрудина, Хлыстова Михаила, Сийлен Знак орден лелаеча Огнева Марфас, Исаев Сайдрахьмана, 9-чей 10-чей пятилеткай ударникаша Тимурсултанов Іисас, Виситаева Ширвание — советски халкъа къахьегама толамех, тхоай коллектива хІара денарча гІулакхех беседаш ю шоашца къахьегаш болча новкъостaштa, шоай опыт дІалу, къахьегама дикагІйолча методашца болхлой къахьега Іомабу 1978 шерах ударни къахьегама шу даран укх шера доккхий къахьегама толамаш дахарах тІахьехаш долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш, цар социалистически деххар тІайийцад пятилетка кхаь шера план гІишлошъерий Ди 6 август тІакхоачаш кхоачашъе, хІаьта выставщикаша Н. М. Анищенкоси Ш. А. Васильевеи — 1978 шера 1-гІа май тІакхоачаш.

Шоаш беседаш еш агитатораштеи политинформатораштеи чІоагтІа теркам тІабахийте дувц мехка хьалха латтача коллективаша дІадоладьча патриотически гІулакхех. № 2 йолча цеха слесарь а цеховой партийни организаце секретарь а волча политинформатора П. И. Крамскойс, агитатора С. М. Очеретлова, шоаш болхлошца КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмох беседаш еш, къаьстта теркам тІабахийтар пятилетка кхаь шера задани СССР Конституци тІаийца шу дузаш кхоачашъярах йолча москвичийн Горячеводскерча бурувдеттарийн инициативана. Агитатораша тІахьийхар цеха коллектив, шийн торонашка а хьежа, цо из инициатива хьалдацара. Цар хьийга къа зехьа довизар. Цу цехи М. П. Васюк керте латтача смена коллективо комбинате массанел а хьалхагІа деххар тІаийцар кхаь шера план 1978 шера 7 октябрь тІакхоачаш кхоачашъе. Сийлахь-боккхача Октябра 60 — шу дуза ди тІакхоачаш пятилетка шин шера план кхоачашъярагІа КПСС Нохч-ГІалгІай обкома Сийлен грамота енна смена я из. Васюка кулгалду смена чуйоагІача № 2 йолча цехо а коллективо а деннад дош кхаь шера план Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дузаш кхоачашъе.

Юбилейни 1977 шера экономически образоване школашка дешаш хиннарех 223 саго хаийл хьалха кхоачашдир шоаш тІайийца социалистически деххараш, хІаьта 57 саго — 1977 шера 7 ноябрь тІакхачалехьа.

Экономически образоване школашка дешаш болча хьехамчаша Н. И. Ефремова, В. Г. Губанова, Ш. Ш. Шайдулова, Т. Г. Анищенкос, горсовета депутата Е. В. Комковас, райсовета депутата А. И. Васинас, дуккхача кхыбараша даим дувц болхлошта лакхача профессиональни говзала «къайленех», котбаьинарий толамех, производства хьалхалаттарашта карагІдийнарех, цар приемех. Комбината хьехамчаша 1977 шера 222 сага Іомаьйй балха хьалхалатта методаш, 76 сага шоллагІа профессеш.

Экономически образоване школашка дешаш бараша хьинаре дакъа лоац коммунистически къахьегама болама юкъе. 179 саг ва хІанз комбинате коммунистически къахьегама ударника цІи лелаеш, «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цІи лелаю 20 бригада, шин сменаи шин цехои. Коммунистически къахьегама болама юкъе дакъа лоац 390 саго.

ИттлагІча пятилетка хьалхарча шин шера комбината коллективо дуккхазза чьхай социалистически яхьа квартальни итогех РСФСР промстройматериалий Министрества объединене, город Грозне, района предприятешта юкъе совгІат доагІа моттигаш. Укх шера хьалхарча квартала производственни программа а толамца кхоачашъяьй комбинато.

Уж толамаш доахача доккха дакъа лаьцад тха экономически образоване школаша, цар ладувгІараша.

А. МАХАШЕВ,
гІишлой материалий № 2 йолча Грозненски комбината партийни организаце секретарь.

Даим толашагІбараштa юкъе

ИттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тІаийца шу дузача денга кхоачашъяра доккхий социалистически деххараш тІаийцар Грозненски экспериментально-механически завода дуккхача болхлоша. Уж толамца кхоачаши тІеххкоачаши дара шерра социалистически яхь а йоаржаьь, шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда нийбеча цар кердача къахьегама толамашка кхувл завода коллектив. Продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала план 102,6 процент кхоачашъяьй цар. Планал совгІа маьхала яьккхай 15 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Валови продукци арахецара кхаь бетта план а 105,1 процент кхоачашъяьй завода коллективо заданел совгІа цо арахийцай 32 эзар сома маьха продукци.

ДІадахача шера хьалхарча квартале хинначул дуккха дикагІа да цун технико-экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 5,1 процент тІеххкоачашъяьй. Цун чотагІа кийчъяьй планал совгІа ара мел хийца продукци. Заданел совгІа продукци маьхала яккхарах, арахецача продукцега дІабода мах лохбарах, бедал, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоярах пачахьалкхенна пайда бара задани 106 процент кхоачаш а еш, берригa предприяте коллективо баь пайда 106 эзар сом хилар. Цох планал совгІа баь пайда 6 эзар сом да.

Иштта къахьегача коллективе дог гІоздоаха толамаш доахаш бола башха-дика производственникаш дукха ба. Царех я токарь, коммунистически къахьегама ударник, халкъа депутатий Грозненски горсовета депутат Черникова Галина Владимировна. ХІанзлехьа пятилетка хьалхарча шин шерен ах шерен задани кхоачашъяьй цо. Иштта болх беча цунна соахка «Социалистически яхье котъяннар» яха сийлен знак елар. Иштта шоай новкъосташта хьокхам телаш, завода коллектива сий даим лакха лоаттадеш къахьегаш ба технолог Коршунова Валентина Георгиевна, электросварщица Палина Зинаида Ивановна, кхы дуккхабараш а.

СУРТА ТІА: токарь Г. Черникован технолог В. Коршунован кийчъяьча оатхалага хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.
Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЯХЬО ЛАКХБАЬЧА БЕЗАМАГІА

Дика дІадоладир пятилетка кхоалагІа шу СССР монтажспецстроя министерства «Знак Почета» яха орден делаеча «Центроспецстроя» Грозненски управлене коллективо.

— Керда шу дІадоладале хьалха, — аьлар постройкома председатела Кузьменков Анатолий Терентьевича, — тха коллективо кІоаргга Іомайир КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, цига новкъоста Леонид Ильич Брежнева даь къамаьл, царга хьежжа тхоашта хьалхашка отта деххараш а уж кхоачашдара де дезараш а дийцар. ХІаьта укх шера заданеш кхоачаши тІеххкоачаши яр духьа шерра социалистически яхь йоаржас беррига къахьегамхой тІахьехаш парте даь кхайкарал шоай дег чура йоагІа уйла а лаьрхІа тІаийцар тха оолхлоша.

Цу лоархІамерча документаша тхона довзийтар пятилетка кхоалагІа шу иггагІча цхе шера ерригa план толамца кхоачашъяра доккха маІан дола этап хилар. Управлене ерригача коллектива митинге а хІаьта иштта участкашкеи бригадашкеи хиннача собранешка а дийцар цу документан чулоацам боккха хилар, царга хьежжа доккхий социалистически деххараш тІаийцар. Хьалха латтача болхлоша шоай новкъостий тІахьийхар дІадахача юбилейни шера лаьтта социалистически яхь лаьгІ ца ялийтара, цу шера даьхачул а тІех толамаш дахара. ХІаьта цу шера йоккхий коталонаш яьхар управлене коллективо: ше чуйодача треста кхойтта управленена юкъе йиъэ а квартале социалистически яхье хьалхара моттиг йоаккхаш кара кара тела ЦІе байракх дІа ца хецаш чаккхъяьлар из. План 3145 эзар сома маьха гІишлон-монтажни балхаш де дезаш хиннача 3572 эзар сома маьха балхаш дир, вешта аьлча 427 эзар сома маьха дукхагІа. Шера план 21 ноябре кхоачашйир коллективо. Из деш дукха а материалаш, электроэнерги кхойир. Къаьстта белгалдаккха доагІа управлене хьалъяь дІа мел енна объекташ дикеи тІехдикеи мах баь эксплуатаце дІаийца хилар.

«ХІара балха денна — дикала Знак!», «ТІехьавусар уллув хила йиш яц!» яхача девизагІа болх бир цу шера ерригача коллективо.

ХІаьта миштa дІахо хьу управлене коллективо юбилейни шера дІайолаяь социалистически яхь? Миштa кхоачашду ше тІаийца деххараш пятилетка укх кхоалагІча шера?

Шера план 25 декабрь тІакхоачаш чаккхъяккха хІаьта пятилетка кхаь шера план керда Конституци тІаийца шу дуза ди — 7 октябрь тІакхоачаш кхоачашъе, из деш планал совгІа 80 эзар сома маьха гІишлон-монтажни балхаш де, къахьегама овсарле 0,1 процент лакхъе, заданел тІех 6 эзар сома пайда бергбола 6 бригада боахама хозрасчета тІа яккха а кхыдараш де а лёрхІ.

Дог гІаддугаш да цхьоалагІча квартале даьха толамаш: план 110,4 процент кхоачашъяьй!

Управлене хьалъеча боккхача лоархІаме объекташка диллача из боккха толам ба. Цу йоккха йоацача, верригa а 240 саг мара воацача коллективо хьалъю капитальни гІишлош. ХІанз, укх пятилетке вай республике хьалъеча гІишлошта юкъе эггара йоккхагІъяр я Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача заводе хьалъеш йола ЭЛОУ-АВТ яха установка. Цига доагор — мехкдаьтта, цох хьадоаккха бензин, кхыйола продукташ леларгйола гурбаш, эстакадаш, инженерни сооруженеш еш я из управлени.

Черноречьера доагІа города Грознена эша хий Іоадеш йола гІишло, Шерипова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача заводера бІехденна промышленни хий цІендаь юха чуухийта сооружени. Грозненски ацетонови завода а Катаяма цІерагІча поселке нах чубахача цІеношта а йовхал лоаттаергйола трасса, Іаьлий-Юртара газопровод, Гудермесера канализаци, водопровод, иштта кхыяраш я цо хьалъяь а хьалъеш а йола объекташ.

— Оаха дІадахача шера а укх шера а яхь лоаттаю тхоай яр санна йолча Ижевски управлене коллективаца, — аьлар управлене начальника Вагнер Андрей Кондратьевича. — Соахка санна, укх шера а ижевцел котдовла дага а да тхо. Яхьо лакхбу тха къахьегамцара безам.

Къахьегамеи производственни дисциплина, балха культура а говзал а лакхъяра, объекташка порядок лоаттаяра массаза а яхь лоаттаю управлене болхлоша, цун хан-ханнахьа итогаш ю, яхь миштa лел, цига гучадаьнна кердадар, дикадар массанега а кхоачаргдолаш дІадовзийт, яхье котбаьинараш материально а морально а хьаллоац, уж массанена а дІабовзийт.

Управлене къаьстта теркам тІабохийт керттерча специалистий балха говзал лакхъяра. Хадданза йолаш я «ПрофессегІа дикагІвар» яха конкурсаш. Укх шера 12 болхлочоа керттера професси Іомае, 20 болхлочун професси лакхъе, 15 болхлочоа шоллагІеи кхоалагІеи йола балха говзал Іомае тІаийца деххар толамца кхоачашду коллективо.

Боккха теркам тІабохийт управлене къахьегама кхерамзле лораяра а. ДІадахача юбилейни шера а укх шера а цхьаккха моттиг хиннац болхло производстве лозавеш.

Уж ерригa толамаш доахача хьалха латт Солодовников Владимир Ивановича, Пушкарев Иван Ивановича, Андриасов Георгий Михайловича, Швецов Андрей Андреевича, кулгалдеш йола бригадаш.

Ю. ЮСУПОВ.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V пленума решенеш кхоачашъеш

ЦХЬАККХА А ЮСТАРА ВИСА ЙИШ ЙОАЦА ДЕКХАР

Идейно-кхетама балха даькъе керда бехктокхаме деххараш оттадаьд КПСС XXV съездо, идеологически болх дІахо эргабаьккха тоабара, цун эффективность кхетам балара дерригa гІулакх вІаштІехьдаккхар духьа комплексни никъ лелабара ларда тІа лакхъяра, вешта аьлча, идейно-политически, къахьегама, нравственни, цу даькъе интернациональни атеистически кхетам балара айхха цхьоагІо Іалашъяра йоккха программа оттаяьй. ХІаьта духхьал цу хьакъехьа дар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V пленуме хинна цІенхаштта къамаьл а.

Интернациональни кхетам баларeи халкъий доттагІал чІоагІдареи дешаш цІаккха а шоай теркама кІалхара ца доалийташ леладу района юххьанцарча партийни организацешеи КПСС райкомои.

Нагахьа санна къамаьл соахка денз хьадоладича тханцига КПСС райкомеи ВЛКСМ райкомеи пленумаш хиннай «Идейно-политически болх чІоагІбара, къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам балара деххарий хьакъехьа», Іилма-практически конференци хиннай «КПСС XXV съезд а атеистически интернациональни кхетам балара деххараш а» яхача дешах лаьца.

Шийна болх дикка тоабаьб атеистически пропаганда вІаштІехьйоахача районни Совето. Цо хаддаза шийн заседанешка дувц районе Іилма-атеистически пропаганда вІаштІехьъяккхареи тоаяра де дезарийн дешаш, дын культех дола законодательство кхоачашдарга хьожача райисполкома комиссе балха хьакъехьара, атеистически кхетам луча юкъе медицински болхлоша дакъа лацарах дола а кхы тайпа а дешаш.

Районни партийни организаце практически гІулакхашкарча идейно-политически, интернациональни, атеистически кхетам балара проблемаша лоархІаме моттиг дІалаьцай политически агитацена юкъе, марксистско-ленински образоване системе, лекциони пропагандана юкъе, культура учрежденей балха тІа.

Керттера уйла тІайохийт къахьегамхошта марксистско-ленински теоре лардаши къамий дешах йола КПСС программни положенеш Іомаяра.

Партийнии комсомольскии дешара системе коммунисташа, комсомольцаша, парте боацарий активо укх шера Іомаю проблемаш: «Материалистически мировоззрени хилийтари дынах юхедиса хІамаш дІадахара наькъаши». «Къамий юкъмоттиг дегІайоалаяра керттерча проблемай хьакъехьа КПСС XXV съездо дІадийхар».

Занятеш лакхача идейни боараме лел № 16 йолча юкъерча школа (пропагандист З. Д. Машинская), № 25 йолча юкъерча школа (пропагандист В. Т. Осипова), республикански туббольница (пропагандист М. Т. Индербиев) семинарски группашка, кхычахьа.

Атеистически пропаганда вІаштІехьъяккхареи лелаяреи, цун эффективность лакхъяра гІулакха боккхача лорахІаме я атеизма пропагандистий кадраш. Шоаш дикача оагІорахьара хьахьекхаб районе лектораша-атеисташа Р. В. Лалаева, А. С. Сайпулаева. Цхьабакъда, атеистически пропаганда лектораштеи организатораштеи юкъе кІезига бац къона, къахьегама коллективашта керда юкъебаьхка хьехархой, лораш.

Района партийни организацеша лекторий-атеистий состав тоаю идейни чІоагІача, политически кхетача, практически балха кхоачам боллаш опыт йолаш болча нахаца, цу гІулакха КПСС Нохч-ГІалгІай обкомерча лекторий, КПСС Грозненски горкомерча атеистически балха организаторий семинарех пайда а эцаш.

Масала, Н. К. Крупске цІерагІча ДК болх беш я гонахьарча школай лакхерча классашка деша багІараштa атеистически кхетам балара халкъа университет, йоагІ-йоагІа темаш а йолаш Іилма-популярни художественни фильмаш гойт цига.

Профессионально-технически училище болх беш я атеистически, правови, интернациональни кхетам балара дешаш юкъедихьа программа а йолаш йола коммунистически кхетам балара халкъа университеташ.

Нах бахача моттигашка идейно-политически, интернациональни, атеистически кхетам чІоагІагІа балара белггалара болх бу ВНИПИ «Промавтоматика», «Грозгипросельстрой» институтa, 2-ча горбольница, №№ 16, 53, 57, 30 йолча юкъерча школай, кхыча юххьанцарча партийни организацеша. Укхаза каст-каста бахача нахаца вІашагІбеттаду районнии городскойи Советий халкъа депутаташ, бе-беча темах лаьца лекцеш еш, беседаш ю, и. кх. дІ.

Районера кулгаяду болхлой бахача наха юкъе чакхйоахача массово-политически мероприятешка дакъа лаца юкъеозара тІадерзадаь гІулакхаш чакхдоахаш я парте районий комитет. Коллективашкеи бахача наха юкъеи каст-каста докладаш е баьннаб нн. М. Т. Индербиев — республикански туббольница керттера лор, Г. Д. Альтемиров — ДСУ-1 начальник, Р. М. Салтамаков — «Грозгипросельстрой» института директор, кхыбараш.

ХІаьта а, болх мел дика бора аьнна, тахан вай цІенхаштта уйла тІаяхийта еза кхоачамбоацарашта, хІана аьлча, дына гІуллкхаш чакхдоахараш, къаьстта а бусалба дына хьалхле лелаераш, ширача замах юхедиса зуламе гІулакхаш юха дийнде, кхыча къамех болча нахаца гоамал хургйола уйла бахача наха дег чу йоссае гІерт.

Тха районерча Алды яхача, Мичурина цІерагІча поселкашка, 30-ча участке шоай гІулакхаш леладеш я тайп-тайпарча вирдех йола мурдий тоабаш.

Бахача нахах дукхагІа бараш дына тІехьабаьнна хиларах пайда а эцаш, дыни къамани гІулакхех спекуляци а еш, дына керте латтарашеи сектанташеи дын фанатизм михьарйоах, къамашта юкъе моастагІал дехк, озабезамаш дар, пхьа лехар, кхалнах халагІча, хьал тІа лоаттабар санна дола къаьнара зуламе гІулакхаш юкъера дІа ца далийта гІерташ шоай хур ду.

Бусалба нах моллагІча кхыча дынал эргаш ба яха культ а кхайкаеш, дына керте латтараша чІоагІа зулам ду къахьегамхошта интернациональни кхетам балара. Дуккха моттигаш я бусалба дына керте латтараша, дына фанатикаша — сектанташа берашкеи кхувш боагІарашкеи зикараш дайташ, кхыметтел дына акхача гІулакхашка дакъа лоацийташ а. Масала, Новые Алды яхача поселке Долхаев Махьмад яхачо «Кунта-Хьажий» тоаба вІашагІа а елла, каст-каста дына Іамалаш яьй, акхагІча тайпара чІугзикар даьд. Халкъа судо баьча соцамагІа чувоаллаш яккха 5 шу ха техаяр цунна цхьаннахьа а балха воацаш лелараи дын культех дола законаш телхадарахи. Суд текха а ваьнна юха цІевча, юха а ше хьалхагІа леладаьр леладе волавеннав Долхаев райисполкома административни комиссе цкъа сашна дуккказа а дийцад по харцахьа леладу гІулакхаш, гІодаш дийттад цунна.

Бусалба дына керте латтарий зуламе гІулакхаш дувцача хана вай теркал ца дича даргдац православни киназеи кераста дын тайп-тайпарча сектайи гІулакхаш а. Тха районе бах цхьаболча православни киназо чуэза тоъал нах, евангельски христианаш — баптисташ, адвентисташ, молоканаш, старообрядцаш, кхыбараш. Цар леладу гІулакхаш закона духьала да, хІаьта царна керте латтарашеи цар активои дын культех дола законодательство телхаду, дынах тешарий хІара деннарча вахара юкъе гІерташ лел, шоаш яхар мара царга ца дайта гІерт. Дына культех дола законодательство кхоачашдара тІахьожам лоаттабеча райисполкома комиссе, ца доагІа гІулакхаш леладарах, хьалхагІа 50 сома гІодаш дийттад М. А. Осколона, Е. И. Космынинана, П. К. Жуковна, кхычарна.

Белгалдаккха доагІа, хІанз а дуккха болхлой, творчески интеллигенце викалаш, цу даькъе кулгалхой а, къаьстта а нохчийи гІалгІайи къамех бараш шоай ма-хулла Іилман атеизма дешаш ца леладе, — моллатІа бахьан даькха цу балха юстара бовла гІерташ хилар.

Масала, 1976 шера марксизма-ленинизма университета Іилман атеизма отделене деша вахийтар тха районера 23 саг, хІаьта царна юкъе нохчий къамах ши саг мара вацар.

Цхьабакъда из боккхача лоархІамера дош вай иштта мара ца леладой, кхы а дуккха шераш даха дезаргда вай атеизма квалифицированни кадраш кийчъяра проблема на къоастаюлуш.

Дуккхача юххьанцарча партийни организацеша бе боагІача тайпара лоархІам бац атеистически кхетам балара балха, бераштa юкъера дын гІулакхаш леладераш малаш ба хац, Крупске цІерагІча ДК-арча Іилман атеизма кабинетах пайда кІезига эц. ХІанз а хила боаггІача боараме бац кагирхоштеи школьникаштеи интернациональни атеистически кхетам балара болх. Предприятей, учрежденей партийни организацеша, педагогически коллективаша массаза а ларрагІеи саббарагІеи чІоагІа дег чу южаяц материалистически интернациональни уйла. Цудухьа цхьа бахьаи доацаш дац кагирхошта юкъе уяахцІена йоаца уйлаш лелаш хилар, кхувш боагІараша дын обрядаш лелаяр, общественни порядок телхаераштa юкъе уж хилар. Укх тІеххьарча шерашка кхыметтел дын Іамалашкахьа эза укх тайпара «мода» лелае а баьннаб цхьабола кагирхой: жІаргилгаш, иконилгаш, кхыяраш. Цо хьахьокх цхьаццаболча кагийча наьхеи мехкарийи сакхетам дика вІаштІехьбаланза хилар. Цу гІулакхех говза пайда эц дын идеологаша, киназеи сектайи викалаша. Цар Іомабу кагирхой дын обрядаш лелае. Вай деххарийла да керда обрядаш царна духьалъяха. Районе шерра юкъеххуь керда советски обрядаш, цІейш. Царех да эггара хьалхара школьни гургал тохар, духхьашхара паспорт дездеш дІадалар, кхийна ваьнна деноп дездар, Советски Эскаре гІулакх де водар везвеш накъававаккхар, дуккха кхыдараш.

Іилма-атеистически интернациональни пропаганда хадданза, дуккхача наха юкъе еш хиларал совгІа, деццал долаш а тІатаІаш а хила еза. Из дуккхача хьале ширача замах юхедисача зуламеча гІулакхашта духьала лоаттабеча къовсама юкъе шерра общественность, производственни коллективаш, сакхетаме мел боли къахьегамхой чуозарах тийша да.

Л. КИЗИЛОВА,
КПСС Октябрьски райкома секретарь.

Сатем боаца саг

Соахка июнь бетта дар из. Шалински района «Джалка» совхоза директора З. Гунаева кабинете хьачуваьлар юкъерча дегІара аІамига саг.

— Шо долча балха ва безам ба са, — аьлар цо.

— МалагІа специальность я хьа? — хьаттар Гунаева.

— Зоотехник ва со, — жоп делар зІамигача саго.

— Дика да. ТІаккха тха боахама тІехьаюсаш йолча шурий ферма кертте отта лоархІавергвий хьо?

— Шо сох теше.

Иштта байзар шоайла Гунаев Зайндини Орджоникидзера Горски юрта боахама институт чаккхъяьккха Ахмаров Руслани.

Белгатой яхача юрта йолча кхоалагІча шурий ферма кулгалде вахийтар Руслан.

Дукха кхоачамбоацараш дар ферме цу хана. Шийн ханнахьеи рационага хьежжаи кхабацар доахан, бож бетта тІехьабусар доаркаш. Из бахьан долаш геттара кІезига яр йоакха шура. Лоацца аьлча, ферма болх лерттІа дІабахьара новкъарле еш дукха кхоачамбоацараш дар. ХІаьта уж дукха хиларах къона специалист кхера а ва-лайзар. Эггара хьалха къахьегама дисциплина тоае лаьрхІар Руслана.

Кхычарел дукхагІа балха тІехьаюсаш яр доярка Горчиханова Тамара. Цул совгІа цхьайолча хана балха шийна метта бераш ухийташ, доахана боарамагІа доакъар дІа ца кхоачийташ моттигаш а нийсйолийтар. ДІахо ла йиш яцар уж нийрча гІулакхаш. Лоацца дийцар Тамарийца Руслана. Кхетадайтар цо шийгара дувлийта гІалаташ коллектива а боахама а зе деш долга, хІаьта дІахо йодача хана ловргдоацилга. Цул тІехьагІа балха тІа йовзаргйоацаш хувцаелар Тамара. Цу хана денз кхы шийгара гІалат ца доалийташ къахьегаш хьайоагІа из. ХІанз ферме дикагІйолча доаркаех цаІ а я.

Телхайора къахьегама дисциплина къонача доаркаша Тарамова Зурас а Умарова Мархас а. Уж а, цІенхаштта къамаьл а даь, нийсача новкъа баьхар Руслана. ХІанз дика лоархІабу уж шоай деххарех.

Цу тайпара масалаш кхы а дукха доаладе йиш я. Иштта нахаца дег тІара, цІенхаштта къамаьл деш, дагавувлаш тоайир цо къахьегама дисциплина, чІоагІбир коллектива барт. Цунца цхьана хоалуш тІакхета йолаелар хьайбей продукци а. Цу гІулакхо йиш хилийтар дукхача хана денз планаш кхоачашъе вІаштІехь ца доалаш хьайоагІача коллектива пачхахьалкхенга шура йохкара дІадахача шера план толамца кхоачашъе.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш укх шера соахкарчул дукхагІа шура яккха а из пачхахьалкхенга йохка а дош деннад цу ферма къахьегамхоша. ХІаьта шоаш лаьрхІар толамца кхоачашдеш хьа а боагІа цкъарчоа. Иштта, хІара Іаттагара 7,2 килограмм шура йоаккх хІанз ферме. Из я соахка укх хана укхаза йоаккхаш хинначул 1,5 килограмм дукхагІа.

Доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хІанз хьалха Умарова Валентина я. ХІара Іаттагара 8 килограмм совгІа шура йоаккх цо ден-буси. Белгалдаккха доагІа соахка районе яьржача яхье хьалхле а йоаккхаш хІара Іаттагара план 1700 йолаш цо 3606 килограмм шура яьккха хинналга. Цул дукха тІехьа ца бусаш болх бу укх шера доаркаша: Тимирова Шумисата, ТарамонгІар АсмаІеи Зураси. Дика лоархІабу шоай деххарех бежа Іуй: М. Мусаев, М. Музаев, Ш. Исаков, И. Алиев.

Дикка тоаденнад тІеххьарча хана ферме коллектива къахьегама хьокхамаш. ХІаьта а карагІдаьнначох кхоачамбаь Іе дага вац Ахмаров Руслан. Шура дукхагІа яккха, коллектива дисциплина, барт чІоагІбе йиш хулийта керда торонаш лех цо хаддаза.

— Из саг шийн метте ва, оал Р. Ахмаров санна волчох, — аьлар цкъа цу фермах лаьца оаха къамаьл деш совхоза кертерча зоотехника Марзабоков Іаьлас. ХІаьта цо аьнар нийса а да.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

СУРТА ТІА: Шалински района «Джалка» совхоза кхоалагІча шурий ферма бригадир Р. Ахмаров.

Автора сурт.

ХЬАЙБАШТА ДУЛХ ТІАКХЕТАШ ЛАТТ

Дулх дукхагІа даккха йиш хулийтача керттерча торонех цаъ я хьайбаш дорстделга. Цу гІулакха беррига шоай теркам тІабахийта къахьегаш ба укх деношка республика фермай къахьегамхой. ХІаьта толамаш а доах.

Шу доладеннача хьалхарча деношка денз Нохч-ГІалгІайчен колхозашеи совхозашеи пачхахьалкхенна дулха дІаденнача хІара бежана дозал, соахка укх ханна дІаденначул 15 килограмм дукхагІа а йолаш, 312 килограмм хилар.

Къаьстта дика тІакхетийт хьайбашта дулх Грозненски района фермай болхлоша. Цар пачхахьалкхенна дулха дІаденнача хІара бежана дозал 346 килограмм хилар. Цу гІулакхо хьахьокх хьайбаш дикагІа дорстадара вай республике хІанз а дукха торонаш йолга. Цхьабакъда царех цхьатарра дика пайда эцац боахамаша. Хьайбаш дорстадара торонаш цхьатарра йоллаше а хьокхамаш тайп-тайпара да. Иштта, 290 килограммал кІезигагІа дозал долаш дар Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Малгобекски, Шалински районий боахамаша пачхахьалкхенна дулха хьалхарча квартале дІаденна хІара бежан.

Хьакхарч кхабара, йорстаяра болх дика вІаштІехьбаьккхаб Наурскии Сунженскии районашка. ЦхьоалагІча квартале цу районий къахьегамхоша пачхахьалкхенна дулха дІаенна хІара хьакха 111—114 килограмм йолаш яр. Цунца цхьана Урус-Мартановски районо дІаеннар — 91, Шелковской — 69 килограмм мара яцар.

Нийсдалийта гІалаташ махулла сихагІа дІадаха хьажа беза цу районий кулгалхой, специалисташ, хьайбаш лeладераш.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

1978 шера 3 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIанйца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР торговле Министерства объединене, предприятей, организацей болхлойи йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Петров Александр Константиновича—Нохч-ГIалгIай торговле министерства автохозяйства слесара.

Султыгова Даламбека Азайна — Грозненски «Гастроном» торга № 14 йолча тика йоккхагIа йолча продавщицана.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Ибрагимова Пала Ибрагимовнана—ресторанийи кафея Грозненски треста «Махачкала» яхача кафе повара.

1978 шера 5 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIанйца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай гIишлон, наькъий, коммунальни машинашъеча Министерства объединене предприятей, организацей болхлойи мастерийи йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Султыгова Алихана Насыпхана — Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» яхача Назрановски завода слесара-сборщикана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Ужахов Махьмада Иссена — Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» яхача Назрановски завода литейщика.

1978 шера 30 мартерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIанйца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР заготовкай Министерства предприятей, организацей болхлойи мастерийи йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Дударкиева Тамара Ахметовнана — Назрановски мельзавода болхлочоа.

Магомадов Чинай Жунидовича — Ермоловски элеватора слесара.

Юраш Иван Дмитриевича — ялата продуктай Гудермесски реализационни база слесара.

1978 шера 3 апрелерча СССР Лакхехьача Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIанйца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай автомобильни наькъаш декхача а царна эксплуатаци еча а предприятей, организацей болхлойи мастерийи йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Асуев Муса Умаевича — № 2 йолча наькъаш декхача управлене автомобила водителя, Урус-Мартановски район.

Исаков Мума Исаковича — № 1 йолча наькъаш декхача управлене автомобила водителя, гор. Грозный.

1978 шера 3 апрелерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIанйца социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР кхачан Министерства объединеней, предприятей, совхозий, организацей болхлойи мастерийи йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Афанасьева Валентина Петровнана — консерви промышленноста Нохч-ГIалгIай производственно - аграрни торгови объединене Грозненски консерви завода болхлочоа.

Воробьева Мария Александровнана — «Чечениигушвино» производственно-совхозни объединене «Новогрозненский» комсаш лелаеча совхоза болхлочоа.

Галинин Евгений Степановича — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Победа» совхоза тракториста.

Гачуев Халит Умаровича — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене Калиновски комсаш лелаеча совхоза тракториста.

Гезимиева Раиса Гезимиевнана — Гудермесски маькх еча завода тестовода.

Грязнова Раиса Максимовнана — консерви промышленноста Нохч - ГIалгIай производственни - аграрни торгови объединене «Родина» совхоза болхлочоа.

Гузуев Хьасан Хьасановича — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Восточный» совхоза тракториста.

Здоровцев Николай Стефановича — «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене В. И. Ленина цIерагIча комсаш лелаеча совхоза автомобила водителя.

Зимин Иосиф Михеевича — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Бурунный» опытни совхоза автомобила водителя.

Ибрагимов Мухьадена — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Новогрозненский» совхоза бригадира.

Каламов Тапа Махмудовича — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Озерный» совхоза тракториста.

Картоев Iаьлий Халихана — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Советский» совхоза автомобила водителя.

Кужулов Басир Абуевича — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Комсомольский» совхоза тракториста.

Максимов Петр Ароновича—«Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене Л. Н. Толстой цIерагIча комсаш лелаеча совхоза болхлой бригадира.

Мартиросова Назик Суреновнана — Грозненски маькха комбината пекара.

Муртазова Марусена — консерви промышленноста Нохч-ГIалгIай производственно - аграрни торгови объединене «Новосельский» совхоза болхлочоа.

Петрухина Зинаида Андреевнана — консерви промышленноста Нохч - ГIалгIай производственно аграрни торгови объединене Ассински совхоза болхлой бригадира.

Раздорский Николай Ивановича — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене М. И. Калинина цIерагIча комсаш лелаеча совхоза тракториста.

Тимофеев Иван Егоровича—«Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Наурский» совхоза тракториста.

Федотова Евгения Васильевнана — Шелковской райпищекомбината болхлочоа.

Халадов ХIарон Хункурхановича — «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене комсаш лелаеча «Новогорский» совхоза тракториста.

Шамилова Хьава Дудаевнана — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Знаменский» совхоза болхлочоа.

Шаптукаев Iади Удыевича—«Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Верхненаурский» совхоза болхлой бригадира.

Шимуханов Заудена — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Братский» совхоза автомобила водителя.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Гашаева Совдат Салаевнана — № 3 йолча Грозненски маькх еча завода бод хьувча машинай машиниста.

Дикаева Курбикана — «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене комсаш лелаеча «Авангард» совхоза болхлочоа.

Коттоева Зинаида Муцольговнана — «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене комсаш лелаеча «Луч» совхоза дояркана.

Мусаев Исропала — «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене Грозненски вино - коньячни комбината машинайи оборудованеи наладчика.

Сайдулаев Алад Цикиевича—«Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене Надтеречни комсаш лелаеча совхоза тракториста.

Султанов Халада — «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене комсаш лелаеча «Дружба» совхоза газосварщика.

Цокаева Асет Магомедовнана — даьтта - хьоанала промышленноста Къилбаседа-Кавказски производственни объединене Грозненски даьтта доаккхача завода болхлочоа.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Арсамерзоев Султан Арсамаковича — консерви промышленноста Нохч - ГIалгIай производственно - аграрни торгови объединене «Овощевод» совхоза тракториста.

Габазов Iабдулхана — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Кошкельдинский» совхоза тракториста.

Мулько Раиса Георгиевнана — Грозненски макаронни фабрика болхлой бригадира.

Новикова Екатерина Григорьевнана — «Чеченингушвино» производственно совхозни объединене Наурски чхьагIара завода обработчицана.

Передеряев Александр Ивановича — «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене Червленски винзавода автомобила водителя.

Чумачек Евдокия Марковнана — «Чеченингушвино» производственно - совхозни объединене комсаш лелаеча «Малгобекский» совхоза свинаркана.

МОСКВА. Хьалъяь йоалаш латт Ерригсоюзни Коммунистически субботнике даькхкача ахчах хьалъеш йола онкологически Iилман центр. ХIанз монтажни балхаш деш латт эггара лакхехьарча этажашка.

Центра дукккача кердача цIеношка дIачу бахаб лораш. Болх беш я берий поликлиника, хьайийллай цIий чудетта отделени, йоаккха стерелизационне, рентгенодиагностика центр.

Керда Iилман центр — Советски унахцIено лораяра йоккха дега гIозале я. Цига оттаьй эггара кердегIа йола приборашн оборудовании. Цига я оперативни анализаш яра йола лабораторешк, унахошта лаьрхIа паргIата а сийрда а палаташ. ХIара унахочоа мах боацаш эггара дикагIча тайпара бIарчча комплекс медицински гIулакхаш ду.

СУРТА ТIА: лораш-рентгенологаш В. Г. Коломини Т. А. Никитинаи пленка тIа дIаязъяьча рентгенограммага хьежача видеомагнитофона юхе ба.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА КЪАХЬЕГ

Терко тIаяхийтта Iомаеш я предприятешка, учрежденешка, дешара заведенешка советски наьха йоакхо еш йола Российски Федераце керда Конституци. Керда Закон дег тIара къоабал а деш партен правительстван еча йоакхонна жоп лу «Чечингражданпроект» института коллективо Нохч-ГIалгIайче, хозъергйола керда проекташ увттаярца.

ХIанз проектировщикаш вай республике эггара хьалха хьалдеш долча ялхайттаза вIаштIардаьча цIен проектни документаци кийчдеш ба. Из цIа хьалдеча вайна новкъостал деш хургба Ереванера баьхка хьаьший.

Грозненски проектировщикаша оттаьча проектагIа В. И. Ленина цIерагIча улицагIа цIенош хьалдеш боахк вай доттагIий гуржий, хIаьта укх деношка оттаяь яьргья цар хьалдергдолча дуккхаза вIаштIардаьча кхы а кхаь цIен проект.

Проектировщикашта хIанз хьалхашка латта декхар да хьалдеш долча доккхийча цIеной архитектурни сибат эргадоаккхаш тоадар, хоздар. Из декхар а укх гаргтача хана кхоачашде лерхI цар.

Иштта кийчъяьй цар Минутка яхача моттиге лаьттан кIалара переходаш а йолаш, кердача «Октябрьская» аьнна цIи тиллача майдан проект а. Цу института проектировщикаша дукха проекташ оттаьй вай республике тайп-тайпара керда зданеш хьалъе. Царех я «Серноводская» яхача станице хьалъергйола 720 моттиг йола профтехучилища зданей комплекс, ТIой-Юрта хьалъергйола 300 моттиг йола клуб, иштта кхыраш.

Цу дерригне хьахьокх «Чечингражданпроект» института болхлоша бахача наьха хьалторо тоаяра дукха мел йоаккхо ю.

Я. БУБНЕНКО.

Говза кулгаш

ДIадаха юбилейни шу чакхдоаллаш дар из. «Грозэнерго» управлене чуйоагIача Аргунерча йиьлагIча ТЭЦ-а тIахьожам лоаттабеча приборийи автоматикаи участке гулбеннабар кулгалхой а цига болх бу нах а. Iи йоаккхаш йола турбина а еха хьовзам хиннабар участке. Дукха къахьийгар цу дийнахьа ремонтникаша из тоаеш. Заводашта йIовхал массаза лоаттаяра къовсам лоаттабеча цар лоацвача хана болх бе йолаялийтар турбина. ХIаьта а цу гIулакхо дикка тIехьатеттар коллектива болх.

, Яр тайпа хIама кхы хургдац аьнна теша йиш йий? — хаттар оттадир цига тIакхьачача участка слесара Дудагов Шарулде. ТIаккха ше жоп делар: «Хала да теша...»

Турбина ехача хана хинна зе а наха цу дийнахьа хинна хало а дагайоллар Дудаговна. Цхьа кIира далалехьа ТЭЦ-а кулгалхой болча а ваха аьлар цо: «ХIанз а каьхата тIа мара-м дац яр. Рацпредложени яла безам ба са... «ДIадийцар. Шарулде шийна дагадехар. Вокхар къоабалдир. Я а яр рацпредложени-м терко тIаозаш.

Дудагова енна рацпредложени балха юкъейоалайир. Цох боккха пайда а баьлар. ХIанз кхерам бац Iи йоаккха турбина йохаргья аьнна Давлени лохъелча, е моллагIа оатхал ехача турбина ше автоматически соц. Шарулде предложенех хьаяьча приборо торо хулийт из де.

Из цхьа предложени хинна Iац Дудагов Шарулде балха юкъейоалаяь. Дика рационализатор санна ший цIи дIахазийта ва зIамига саг. Укх шера а шиннел кIезигагIа йоацаш рацпредложени яла декхар тIаийцад цо.

ДукхагIча даькъе слесара Дудагова балха юкъекхувла предложенеш арахецача продукце дикал лакхъяра, оборудоване дукхагIа болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаккхара, кхом беш газ а химреагенташ а дIаахийтара тIаерзаяь я.

—1978 шера план кхоачаш а тIеххкхоачаш а яра социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьарча партен правительстван письмое дIалех укх шера къаьстта дикагIа болх бе, — дувц Дудагова, — цудухьа из лоархIаме документ ларде а лаьца дIахьу оаха тхоай болх. — Аз айса сай низ кхоачар дергда тхой коллектива толамаш совдахар духьа.

Вешта цу даькъе-м дукха хIамаш карагI а дувл Шаруддена. Цо тIахьожам лоаттабеча прибораша дика болх барах торо хиннай цхьан дийнахьа ца соцаш предприятешка эша йIовхала энерги дIаяла, дIабахача кхаь бетта план дикка тIеххкхоачашъе.

Ше каралаьца говзал езаш я цунах дог дIайийна а саг ва Дудагов. Цудухьа массаза аьттув болаш кхоачашбу цо ший болх, цудухьа атта хул цунна халонаш эшае..

Бакъда, цун бахьан-м кхы цхьаькха а да. Грозненски химико-технологически техникум яьккхача Шаруддена доккха гIо-новкъостал хул. Цунна дика йовз оборудовани а прибораш а. Сиха корайоагIа цар эсалагIа йола моттигаш... Шийна ховр къайла кхухьаш оамал яц Дудагова. Ше Iоаяь опыт, балха тIа зе денна дика хIама дIадовзийт цо къопачарна.

ХIаьта царна дукха дувца а хьехам бала а йиш йолаш ва Шарудди. Итт шера ТЭЦ-е болх беш дукха бIаргадайнад цунна, ялхлагIча , эггара лакхагIча разрядага кхаччалца лакхъяьй ший говзал.

ХIара ди дикача гIулакхашца диза да Дудагова. Ше мукъа волча хана кердача рацпредложенеш тIа болх баь Iац из. Цо иштта хьинаре дакъа лоац коллектива юкъарча вахаре а. Из завкома член а «Энергетик» яхача пенгазета редколлеге члена а ва. Пенгазета тIа Шарулде къаьстта дукхагIа язду социалистически яхье баьннарех, лира къовсам лоаттабу нийслуча кхоачамбоацарашца.

Дудагов Шаруддина хьаьналча къахьегама, дикача гIулакхий лакха мах баьб Даькъено. Цунна еннай «За трудовое отличие» яха медаль, СССР энергетикаи электрификаци Министерства сийлен грамота.

Иштта ва из хьаьнала къахьегамхо, эхь-эздел дола новкъост, рационализатор Дудагов Шарудди.

Р. ЦОЛОЕВ.

ВАЙ ЗАМАНХО

КОММУНИСТА ДЕКХАР

Пхийтта шу совгIа ха я аз заводе болх бу. Цу ерригача хана сай хур ду аз сий дола болхлочун цIи лакха лоаттае гIерташ, сай ма-хулла хьинарегIа къахьегаш. Тахан кIезига да ше хьалха латтар, дика къахьегар. Хьайна де мел могар де леза хьайна юхе тIехьабусараш ца хилийтара.

Сайца болх беча Борис Каймановичаца дукха уйлаш яьй аз малагIа дакъа лаца йиш я тха КПСС XXV съезда трибуна тIара коммунистий керттерча декхарех цаI да аьнна хьахкайкадаь дола из гIулакх деча.

Тха формовочни участке сирача чона цехе напольни конвеер массаза а лоархIаш хиннай эггара тIехьаюсарех цаI. Къахьегама овсарле лоха яр укхаза, алапеш подвесни конвеер тIа болх бечарел лохагIа дар. Къахьегама хьалаш халагIа хиларал совгIа «традицеш» а яр шоаш хойолийташ. Цига балха хьежабаь нах бар е керда хьаэцаш бараш е цхьаннахьа харцахьа хIама даь човхабаь формовщикаш.

Традицеш-м традицеш я, амма производствана Iаткъаш долча цу хIамаща машар хила йиш яцар. ВIаши дага а даьнна, азей Борисей лаьрхIар подвесни конвеера тIара хьа а даьнна тIехьаюсача — напольни конвеере даха. Кердача метте хьалхарча сменагIа ээар форма елар оаха. Тхол хьалхагIа хиннараша лацар 900 мара. Деитара денга лакхлора къахьегама овсарле 1100-1200 форма тела доладелар тхо. Из-м рекорд яр — иштта ала кхераш а вац со. ХIаьта а керттерадар из дацар. ЛоархIаме хиннар кхыдар дароаха дIагойтар моллагIча моттиге а цунах хьахур дика а долаш къахьега йиш хилар, нагахьа санна тIалаттача гIулакха даькъера ший бехктокхам кхетабеш саг хуле.

Дика кхетадеш да, сменни заданеш толамца кхоачашъяра болхлочун говзал а цун профессиональни опыт а кIезига лоархIам болаш ца хилар. Азен масала, Борисен цхьан болх бу ворхI шу гаргга да, оалаш долчча тайпара, йистхуллашехьа кхетаду оаха вIаши дагадар, болх тхоашта ма-хов дика бу оаха, хIара операцега дIайода балха ха кхое гIерт. Балха ди дIадоладу оаха формовочни машинана профилактика еш хьажарца. Цо новкъостал ду брак хулийташ йола дукха повкъарленаш ца хилийта. ЦхьабакъдагIулакх толамца чакхдалара гIо ду эггара хьалха керттера операци нийса кхоачашъяро: опока хьалацар, формовочни смесь цунна чуйоттар, опока «горизонт» нийса оттаяр. Укхаза йоаю кхыча формовщикаша эггара дукхагIа балха ха. ХIаьта азеи Борисеи керттера операци еш 2—3 секунд ха кхою. Духхьал цо новкъостал ду тхона сахьата 130 — 140 опокана формовочни смесь чутоха, из 25—30 дукхагIа хул нормагIа лаьрхIачул.

Тхо зе а зийна, болх дикагIа бе болабелар напольни конвеер тIа тхоца болх бу тха керда новкъостий а. ХьалхагIа мишта дар? Масала, конвеер саца массеценге — формовщикаш гIалле оза Iоховшар. Азен Борисен тхоашта опокаш кийчйор. Цкъа а шоэза а нийсделар ишта. КхозлагIа уж а болабелар оаха дер де. Иштта кхета болабелар новкъостий. Болхлой уйлаш керта чу яьлкар. Сона хетачох, цигтара доладелар конвеер тIара гIулакхаш хувцадала. ДIахо деррига а шегIа лела дьлар. Балха хьалархIа болабелар новкъостий гIулакхах чам белар. Керча болхлой сийг лотабелча санна лела баьлар. ТIаккха-м, сага болхлочун уйлашкара къахьегама толамашка кхача а пхьагIа мара мичаб. Лоацца аьлча, хьадер дукхагIа хила доладелар. Таханарча дийнахьа тха къахьегама овсарле соалла укх хана хинначуница нийсса 8 процент лакхьенний. Хетачох юкьиг дика я.

Кердача конвеер тIа оаха хьалхара толамаш даьхача, азен Кайманович Борисен лаьрхIа эггара лакхарча къахьегама овсарленга кхачара тIехьаьна къовсам дIаболабе. Тхоай тиронашка хьежача гучадаьлар тхона, пятилетка кхаь шера ах шерей кхоачашъергьа аьнна оахаш хьалхагIа тIайийна хиина декхараш тхоашка кхоачашдулургхилар.

Тха уйлашта раьза хилар кхыбола формовщикаш а. Уж а баьхкар социалистически яхьа юкъе.. Чакхдьлар юбилейни шу. Со гIалвахар; къахьегама овсарле кхы а 3 процент лакхьеннаяр, оттаьча заданел совгIа даьдар 1190 нормо-сахьата балхаш. Къаьстта гIадвигар со сайца къахьегаш болча новкъостаща — наждачницас Мария Демидовас а лакхье тедаш болча Евгений Коваленкоси. Цар ханал хьалха кхоачашйир шера задаиш. Бокъонца бола цар толам бар из. Дукха ха яцар уж, ниэткъа шоай производственни заданеш кхоачаш а еш, «юкъерчарех» лоархIаш хиина. ХIанз уж хьалха латтараш бар, царна нийслу кхыбараш.

Ховш да, саг тIехьаюсача участке вахар моллагIа гIулакх доашилга. Укхаза къаьстта ала деза хье цига хIана вола малагIа резерваш я пайда эца йиш яраш. Лоацца аьлча, деррига а лархIа деза, массадола хIаман уйла е еза. ХIанз тIехьаюсаш йола производственни участок — мелла из зIамига яле а — хьалха латтаргаш кьаьлча дIанийсье вIашатIехьдаьлча чIоагIа гIоздоал дог. Иштта кхетаду аз сай коммуниста декхар. Цунах лерхI аз КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча айса лоаца дакъа.

Иван ЕРМАКОВ,
«Красный Аксай» яхача Ростоверча культиваторий завода формовщик, КПСС XXV съезда делегат.

ЦХЬАККХА А ЮКЪАГI ЦА ДУТАШ

Кхувш йоагIача тIехьенна кхетам балар лоархIаме общественни гIуллакх да. ХIаьта кагирхошта, къаьстта а дешаш болча кагийча нахан мехкраштеи, кхетам балара дола наькъаш къоастаде торо лу коммунистически кхетам балара чулоацамо ше.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара дешашта чIоагIа терко ю Серноводски юртбоахама техникуме. Укхаза духхьал очни отделене 4 специальностах дешаш тайптайпарча къамех вола цхьа эзар совгIа саг ва. Парте обкома V-ча пленума решенеша дIа ма-дехха кагирхошта кхетам балара болх комплексно вIаштIехьбаккха гIерт тхо.

Техникума парторганизаце, профсоюзни общественнии организацей, педагогически Совета балха планашта юкъе йоккха моттиг дIалоац патриотически, интернациональни, атеистически, нравственни, къахьегамеи физически кхетам балара дешаша. Цхьабакъда планаш увттаярах кхоачам хила йиш яц. Керттерадар да уж вахаре кхоачашъяр. ХIаьта цу гIулакха эшаш да кулгалхой шоай балха шиш болаш хилар, шоай декхарий бехктоккхам кхета а беш, уж цIена кхоачашдеш берригa а болхлой хилар.

Укх тIехьарча шерашка тха техникума хьехархой дукхагIа йоакхо е баьннаб дешар хьехара процесс хьыда идейни лостам болаш хилийтара. Из дош хан-ханнахьа дувца увттаду педсоветашка, методически секцешка.

Иштта дукха ха йоацаш педсовето кIоаргга дабшхар общественни Iилмаш хьехара болх техникуме мишта вIаштIехьбаькхаб. Педсовета решенешта хьалхадаьккхар общественни Iилмаш Iомадаро дешархой диалектико - материалистически сакхетам хьабара, общественни вахаре хула хIамаш царга нийсса кхетадайтара, коммунистически дог-уйла хьахийтара гIо делга. Цудухьа педсовето берригача хьехархошкара хьадийхар хIара урок лакхача идейни боараме чакхъяхар.

Шоай декхар иштта кхоачашду хьехархой кIезига бац техникуме. Хьаэцаргья вай, масала, политэкономи хьехаш йола Е. М. Неприна. Цун хIара урок а цо классал арахьа беча кхетам балара балха даькъе чакхдоаккхаш дола моллагIа гIуллакх а дешархой сакхетам чIоагIбара тIадерзадаьи цар дегашка а кортошка а дика лар юташи хул.

Дешархой шоаш хержача профессецара безам чIоагIбара дукха къахьег ший хана тха техникум чакхъяьккхачен, хIаьта хIанз цига хьехаш йолчеи юртбоахама Iилмай кандидата В. И. Агеевас. Дешархошта езаелар из куратор йолча группо кийчъяь агронома балха хетаяь хинна сайре. Цига хьийхабар районера толашагIбола специалисташ, цIи хеза ахархой. Цар дийцар шоай балхах лаьца хайча пайдане хургдола дукха хIамаш. Техникуме фойе кийчъяьяр юртбоахама литература выставка. Цига ахархочун балхах хиннача къамаьлаша, цIей санна из сайре вIаштIехьъяккхаро, шеко йоацаш новкъостал дир дешархошта агронома професси дикагIа йовзара, цунцара безам чIоагIбара.

Иштта техникуме чакхбоаккхача кхетам балара балха практикана юкъедахад юрта боахама болхлощцен специалисташцен санна, хан-ханнахьа РСФСР а Нохч - ГIалгIай АССР а Лакхехьарча Советий а моттигерча Советий а депутаташца, суда, прокуратура болхлоща, тIемеи къахьегамеи ветеранашца дола вIашагIкхетараш чакхдоахилга.

ХIара кIира классни сахьаташ чакхдоахача хана группашкеи активи залеи хул тайптайпарча темаех йола лекцеш, беседаш. Массазара гIулакх а хинна дIаэттад тхо долча салаIара сайренаш, диспуташ, хаттарийн жопийн, сайренаш, книжкаш дешарий конференцеш, республика йоазонхошца вIашагIкхетараш чакхдоахилга.

Иштта дешархошта идейни-политически кхетам балара даькъе дика пайда боал тайпа-тайпара пенгазеташ, «молнеш» арахецача, стендаш, вахаринаш кийчъеча ма-хулла дукхагIа кагирхойи мехкарий юкъеозарах. Педсовето шийтеркама юкъмоттиге лоаттадешархошта тIема-патриотически кхетам балара, цар мукъаха кхетамца вIаштIехьъяккхара дешаш. Уж дешаш оаха дийцад тIеххьарча педсоветашка. Цига белгалдаьха хоадам болаш дола дешаш хIанз кхоачашдеш а латт.

Ховш да, кхувш воагIача сага сакхетам чIоагIбара мехка лоархIам болаш да цунна лерхIа тIа къахьегама кхетам балар. ГIишлошъерий отрядаш дакъа лацар, гурахьа кхаш хьийкъа ялат, сом чуэцар къахьегар, дешара-производственни практика... Массаданга уж уйла тIа а яхийта мехка доаггIа вIаштIехьдаьхар кхувш воагIача сага къахьегамцара безам чIоагIбара геттара беркате дола хIамаш. Из дика кхетадеш ба техникума хьехархой.

Укх шера коллектива вахара лоархIаме событи хул — гурахьа 50 шу дуз тха техникума хьайийлла. Цу 50 шера кийчбаьб эзараш бола юртбоахама специалисташ. Уж къахьегаш ба республика а Къилбаседа Кавказа а дуккхача боахамашка. ТIехь тIайоагIча хьана а техникуме дийша йиса баьнна кагий нахи мехкарий шоай балхах дика кхеташ хиина ца Iеш лакха сакхетам болла нах хилийтара хьинаре къахьегаргда оаха.

хьалхе а дика вIаштехьдаккха

Г. СУЛТАНОВ,
Серноводски юртбоахама техникума гидромелиоративни отделене парторг.

КХОМБАРИ ХЬУРМАТДАРИ

КХОАЧАМАШ ЛЕХАШ

КПСС XXV съездеи парте ЦК декабрьски (1977 шера) Пленумен боккха теркам тIабахийтар бедалахи материалехи кхом беш а хьурмат деш а пайда эцара деша — производства эффективность лакхъяра керттерча кхоачамех цхьанена.

Дахчах эффективно пайда эцара даькъе доккхий декхараш латт карарча пятилетке «Терек» яхача производственни мебельно - дахчах хIамашъеча объединене коллектива хьалхашка.

Мишта пайда эц дахчах тха производстве? Объединене арахец дахчан — шолхий Iоакъаш, шаьрьяь шпонаш, мебель. Дахчан — шолхий Iоакъаш хьаяра йола керттера бедал я технологически дахча, шаьрьяьча шпонана — фанерни бедал, мебель арахецача пайда эц дахчан — шолхийн дахчан — волокнисти Iоакъаехи (ДСП-и ДВИ-и), шаьрьяьча шпонах, кхычох. Цхьан сома маьхерча кийчача продукцега лакхе йийца материалаш кIезигагIа ме йолх, эффективнегIа хул дахчах пайда эцар.

Из лостам чакхбаккхара объединене отта а яь кхоачашъеш латт организационно - технически мероприятеш. Иштта, Ермоловски филиала инженерно-технически болхлоша технологически процесс тоаяь эргаяккхар а, боккхен чоалханеи организационни болх бар а бахьан долаш дIадахача шера дикка толамаш даьхад укхаза дахчан — шолхий Iоакъаш арахецача технологически бедалах пайда эцара даькъе. Бедалах эффективно пайда эцилга тоадара лоархIаме стимул хилар цунах кхетамца пайда эцилга вIаштIехьдаккхара тIадерзадаьча социалистически яхьа хьалех. Социалистически яхьа хьалех товарни продукце единицага йода бедал кIезигъяьча болхлоштеи инженерно-технически болхлоштеи къаьстта премеи яла лаьрхIадар. Кхояьча бедала маьхa 20 процентага кхоачаш лакха яр оттаяь премеи.

Даьча балхаша торо хилийтар эрна дIаухийташ хинна технологически бедал хоадам боллаш кIезигъе. 1978 шера дIадодачун удельни норма лохъе. Цунга хьежжа лохделар дахчан — шолхий Iаокъашка дIадодар. ПланагIа зе деш хинна Iоакъаш пайда тела яьлар. Дикка болх чакхбаькхар дIадодачун удельни норма лохъяра шаьрьяь шпонаш арахецача а. ДIадахача шера карасрзайир 0,7 мм. сома йола шпона арахецара технологи. ХьалхагIа арахецаш хинна пхаьн шпон 0,8 мм сом яр. Хьаладац духхьал из цхьа мероприяти чакхъяккхарах мел экономически эффект хиннайн мел боккхача маьхера дахчан бедал кхояьйи лархIа.

Цхьабакъда дахчан бедал эффективно дIаахийтарах доаллаш дац маьхераярий метта дарегIяраш, дефицитни йоаца материалаш дIаахийтар. 1976 шу чакхдоаллаш объединена хьалхашка декхар оттадир натуральнийчун метта синтетически шпон хьаелга карадерзаде аьнна. Тахан ала йиш йолаш да предприяте болхлоша керттерча даькъе из декхар кхоачаш а даьд мебель хьаеча синтетически шпон хийцца юкъе а йоалаяьй аьнна. Натуральни шпона метта синтетически яр увттаярах шера хиина пайда 59,5 эзар сом да.

Деловой дахча дIадохийтилга кIезигдара даькъера дикка резерв я хьаеш йола мебель вIашагIа а ца йоллаш дIаахийта доладалар. Укхаза кхою упаковка еш мебела хIара блока тIаетта рейкаш.

Упаковка еча дода дахча кIезигдара цхьаькха лостам ба дукхха хувцаш йола упаковка юкъейоалаяр. ХIанзарчоа цу тайпара упаковкаца дIаухийт объединене 30 процент продукци, амма оарцагIдаьннад тхо дукхха хувцаш йола упаковка еча участкана реконструкци е.

Дахча а дахчан материалаш а кхоеча хоадам боллаш дола гIулакхаш де торо хургья технологи тоаеш эргаяккхара, оборудованена модернизаци яра, дукхагIйола оборудовани юкъейоалаяра наькъаца.

Плана тIа оттадаь да 1978 шера 1977 шера кхоаь хинначул совгIа кхы а 1727 кубически метр дахча кходе. Практически из де йиш йолаш да листовни материалех хIамаш йоахаш лерал совгIа дIаухийтараш кIезигьярца, хьайоала заготовкаш совъяхарца, эца йиш йолча отходех пайда эцарца. ХIаьта укхаза пайда эцанза торонаш йолаш а я.

КIезига теркам тIабохийт дахчах, заготовкаех гIонна пайда эцара. Дукха бедал йов гIандаш деча, мебельни заготовкаш йоахача, йоагIача тайпара шера яц отходех хьадеча халкъа эшача товарий ассортимент а.

Кхоачамбоацараш да технологически дисциплина кхоачашъеча а. Из бахьан долаш нормагIа йоагIачул дикка совгIа дIайода бедал. Из дIахо иштта хилийта йиш яц. Объединене юкъейоалаю цIенхаштгара кхомбара режимаш, цехий начальникаша, мастераша шоай хур ду шоай коллективаш хIаман кхомбе Iомаяра, хIара болхло шийх производства да лоархIаш хургволаш царна кхетам балара.

О. ЕВДОКИМОВА,
«Терек» ПМДО «Деревообработчик» яхача дукха тираж йолча газета редактор.

Iалам-адамлен рузкъа

ВАЙ ДЕКХАРАШ

Вай рузкъа да мехкара хийн цу чура чкъаьрийн. Къилбаседа Кавказе шортта да хьасташкара хьадолалуш дола цIена, лоамара доагIа хиш. Хьанна хац из хий мел чам болаш безамен да. Цудухьа хозахета лац хий хьурмат деш вайнаьха къаьнара Iаьдал хилар.

Вай декхар — из рузкъа хьатIакхувча ноахалашта лорадеш леладар.

Хий лораду гIирсаш хьалдарта Iалаьмате дукха ахча дIаухийт вай паччахьалкхено. Вай республика хьарсамашкара деррига хий Каспийски форда чу дода.

1977 шера ноябрь бетта керда соцам арабаьннаб «Каспийски форд бIех ца байташ лорабара кхы тIа а де дезарий хьакъехьа». Цхьанна а тайпара Каспийски форд бIех ца байтара кхы тIа а ахча хьахийцад.

Вай республика городашка — Грозне, Гудермесе, МагIалбике — хий биологически цIенду гIирсаш хьалдара чакхъяха мероприятеш кийчъяьй. Цхьабакъда вай хиш хIанз а чIоагIа бIехду хиш кертехьа нах бахача моттигашка, цхьабола баха нах цIено йоацаш хила рах. Масала, Яндаре бахача Мержоев Мажита, Султыгов Асхьаба, Амерханов Ювсапа, Гандалоев Султана, кхычар шоай коашкара нувхаш IодоагIача Яндара берда йисте Iокхийсай, хIаьта уж Iочу а легаш хий геттара бIехдаьд. Кхы дIахо ишта хIама дича мегаргдоацилга чкъаьрий лорадара органаша дIахайтад цу нахага, цхьабарашта гIодаш а дийттад.

Цхьабакъда керттердар кхычох латт — кхыча наха а уж тайпа харцахьара хIамаш леладергдоацей шоай хиш лорадергдолей гIулакх де деза.

Назранерча предприятеша хиш бIехдац, хIана аьлча араyха хий биологически цIенду гIирсаш хьалдаьд «Электроинструмент» яхача заводе, трикотажни фабрике.

ХьатIаэттад бIаьстан дIайха денош. Цудухьа дуккхачар Iаламца безам баа баха, зIак бе а делла хи йисте багIа догдоагIа. ТIаккха дуккхачарна чкъаьрий мича меттера даха мегаргда хар лов.

Сакъердама чкъаьрий даха ухилга наха юкъе чIоагIа даьржа гIулакх да. Советски законодательства тIа дIаяздаь латт: «Спортивни гIулакхаи шоашта даа сакъердамаи (дохка бокъо йоацаш) массадолча хиш чура чкъаьрий даха мукъа лу берригача къахьегамхошта, дезача фух дола чкъаьрий дебийта лаьрхIа къоастаяьча моттигашкара дIайиккхача».

Нохч - ГIалгIай АССР-е чкъаьраша Iов тоссачеи эрше доагIачеи октябрь-декабрь беташкара дIайиккхача бIаьччача шера чкъаьрий даха мегаргда Шолжа чура, Эса чура, Танге чура, ГIойта чура, Аргуна чура, Джалка чура, Белка чура, Аксай чура.

Тийрка чура чкъаьрий даха мегаргда дIакъаьстача хих хиннача Iамашкара — Наурски станицагара Савельевски станицага кхаччалцеи «Старо-юртовский» совхоза № 2 йолча шурий-товарни фермагара Червленски тIаьга кхаччалцеи кхашка хий дехка даьхача дерригача каналашкара; Кхезан-Iам, Шаро-Аргун, Галанчожски, Джалка, Орджоникидзевски, Черноречински, Заводской, Сулу-Чубутла яхача Iамашкара.

Цхьабакъда спортивни гIулакхаи сакъердамаи пхе килограммага кхаччалца чкъаьрий даха мукъа лу цхьаккха тайпа плавсредстваш юкъе йоацаш, берда йистера пхьан сага лоархIаш пхеннел тIех доацаш мIараш доахкача зIакаца. Нагахьа санна осетрови е лососа чкъаьрий лийцадале, уж дерригаш а хи чу юха чухеца деза. Промыслови бустамга кхачанза дола кагий чкъаьрий ца даьхача бакъахьа да.

Нагахьа санна дуккха цхьана вIашагIа а кхийтта чкъаьрий даха болхаш хилча, путевой листаш язъе еза автомашина водитела, мукъа беннача моттигашка хьежжа автомашина йода моттиг хьадда белгал а йоаккхаш.

Цу группера нах а лакхера вар а тIаязбаь, предприяте кулгалхочо кулг яздаь список хила еза транспорта водителга.

Чкъаьрий лувцара правилаш гражданаша толхаяь моттигнийслой, чкъаьрий лорадеча инспекторий бокъо я царгара чкъаьрий лувца герзаш, плавсредстваш, кхыйола транспортни средстваш а хIаьта иштта бокъо йоацаш лийца чкъаьрий а хьадаха, хинна зе лийцача чкъаьрий дозалген бустамгеи ца хьожаш, юхаметтаоттадайта; масала, хIара цхьан осетрахи севрюгахи—100 сом, белагах — 400 сом, иштта чкъаьрий кхыдолча тайпаех а детт гIодаш. Цо хьагойт мел йоакхо вай мехка чкъаьрий лорадара а дебадара а.

Цул совгIа, чкъаьрий лувцара правилаш геттара чIоагIа толхаярах чкъаьрий лорадеча органаша административни хьисапе гIод а тох, РСФСР УК 163 статьяга хьежжа бехктокхаме озийта суде а лу.

Нохч - ГIалгIайче бахача наха чкъаьрий лувцара правилаш телхаерех хиш тешаме лорадергда а чкъаьрий запасаш алсама яргIола хьалаш вIаштIехьдоахаргда а аьнна хет тхона.

Н. БРЕЖНЕВА,
«Запкаспрыбвода» яхача Нохч - ГIалгIай республикански инспекце районни госинспектор.

Цкъа сона дайнар

Гуйре чуйна ха яр из. Цу хана 1-ча мехкдаьтта промысла 2-ча бригада подучастке болх беш вар со.

Операторий будкана гаьна йоацаш сеца латтача качалкай ийнашта кIал дахар аьхка циск. Дийнахьа кIезига гора тхона из бIарга, бакъда бийсанна каст-каста гора цун доагIа бIаргаш. Шийна напах лаха арадувлаш хиина хуртдар из. Цаэшаш бола ловлахой бахкар дари а хац, цхьаннахьа дIадахе массехк ди доаккхар циско цхьайолча хана.

Цкъа геологаша мехкдаьтта хIана дов хьажа аьнна, скважинай диаграмма яккха подучастке вахар со. Шийла ди дар из малх а боапаш, дохк а доаллаш, гIийла догIа а делхаш. Хаьхочо аьлар:

— Сийсара цискаша гIарашеш наб яйтаяц тхога...

Из дувцаш тхо латташ, Iехаш долча жIалешта тарра гIар яьлар. Дайда тхо IотIадахача, шоайла вIашагI а хьерча, гонахьа дIаикка мосаш а ядаш, уллар циски цогали. Тхо бIаргагушше цогал тоссаделар дада аьнна, бакъда циско фоартангара чIоагIа лаьцадар из. Соцарча новкъосто массехказа гIаж техар циска. ТIаккха цогал дIа а хийце, тхона бирса бIара а хьежа дIадахар из. ХIаьта цогал брезента юкъе а хьоарчадаь тхоай будка чу дихьар оаха. Сарралца тхоца а хиина, сарахьа оаха арахийцача дедда дIадахар из. Цу хана денз цогал а циск а кхы бIаргадовизар тхона.

А. АТАЕВ.

МОСКВА. СССР ВДНХ хьаеллаш я Москван гонахьара Iалам мишта лораду хьахьокхаш йола экспозици. Цига бахкарашта «Мелиораци хии боахамеи» кердача павильоне бIаргагургья бIаь совгIа экспонат.

Атмосфера, хин бассейн, лесопаркови зонаш лораяра, производства отходех пайда эцара хетаьча разделашка хьахьокхаш я прибораш, макеташ, тайп-тайпара установкаш.

ИттлагIча пятилетке столица Iалам лорадара паччахьалкхено дIахец 800 млн. сом совгIа ахча.

СУРТАШ ТIА: 1. Дмитровски шоссена уллув хьалъеча нах чуIача цIеной микрорайона макет. Культурно-бытовой гIулакх деш йола зона эстакада тIа улл. Эстакадана кIал яьй 3500 машина лаьрхIа индивидуальни гаражаш, тикай складаш.

2. Автомобильни двигателаша арахкусаш йола газ йиэза йоагаяра лаьрхIа оттаяь аппарат. Уж хьаю токсически двигателий Центральни Iилма-тохкама лабораторе.

Н. КУЛЕШОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

СССР ВДНХ

КУЛГ ХЬАКХОВДАДЕ, ЦIЕНА ХИЙ!

Город Грозне мехкдаьтта чакхдоахача районера хиш лорадара даькъе карагIдийнарий хьакъехьа а дувц СССР ВДНХ «Iалам лорадар» яхача павильонерча экспозице материалаша.

...Дукха ха яьккхай мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически предприятешка промышленни гIулакхаш а даь араухача хиша Шолж бIехдеш. Болх баь а даьнна араухача цу хих дукха йоахкаш хиннай мехкдаьтта продукташ, ацетон, фенол.

Шолжагара хьал техкачул тIехьагIа хьахиннараша города санитарни службага йиш хилийтай хий цIендергдола гIирсаш хьалдарах дола дош 1963 шерре а оттаде.

Деннеи бийсаннеи 80 эзар кубометр хий цIенде низ кхоачача эггара хьалхарча комплексера хий цIенду гIирсаш хьалдир 1968 шера. 1972 шера болх бе йолаеннача хий цIендеча гIирсий шоллагIча аргIо заводий коашкара арауха бIеха хиш биологически цIендеча станце низ деннеи бийсаннеи 120 эзар тоннага кхоачабеш алсамбаьккхар. ХIаьта хIанз 160 эзар кубометрга кхоачаш цIенду цо хий деннеи бийсаннеи.

Йоккхийча предприятей шоай коашка да бIеха хиш цIенду гIирсаш. Ерригача промышленни предприятешкара арауха бIеха хиш уж цIендеча центральни механически гIирсашка доагIа, цига дIахо лерагIа цIенду уж гIум лувцаргашка, мехкдаьтта лувцаргашка, дIахо хьоIийтача Iамашка, кварцеви фильтрашка, пул тIехьагIа шин даькъах латтача Iам чу а дахийте, цигара биологически цIендеча гIирсашка дIачуувз.

Предприятей коашкара арауха бIеха хиш биологически цIенду станци Грознел арахьа я. Къаьст - къаьстача шин тоатолагIа ух цу чу бIеха хиш — города боахамашкара араухари предприятешка производственни балхаш даь доагIари.

Предприятешка цхьа болх баь даьнача хих юха а пайда эца йиш хулийташ йола блокаш хьалъярах цIена хий кIезигагIа эш, хIаьта цунга хьежжа кIезигденнад цигара арауха бIеха хиш а. Нагахьа санна 1964 шера деннеи бийсаннеи Шолжа чу ши миллионни 100 эзари кубически метр промышленни хий ухийташ хиннадале, соахка 100 эзар кубометр гаргга мара ахийтадац.

16 шера Шолж техкача гучадаьннараша хьахьокх, предприятей коашкара арауха бIеха хиш цIендеча гIирсий комплекс болх бе йолаяллийтачул тIехьагIа Шолжа чура хий дикка цIенденна хилар. Геттара кIезигьеннай цунцара мехкдаьтта продукташ, фенол, ацетон.

ХIанз цу чу ух Iов тасса доагIа осетрови чкъаьрий 25 —30 эзар экземпляр, 7 — 10 миллионага кхаччалца цу чкъаьрий пхандаргаш хьахул.

Безача маьха цIе чкъаьра кхебара геттара аьттув болаш да Шолж: чуллаш гIуми жагIеи ба, массе меттера метр кIоарга да, 400 гектар чулоац. ХIаьта чкъаьрий деба мегаргдола Тийрка чура моттиг 280 гектар мара яц Шолжаца нийсйича.

ЧIоагIа болх бу «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене болхлоша. Цар дIахо йодача хана шоашта хьалхашка декхар оттадаьд — Тийрках дIакхета эггара доккхагIдола хий — Шолж — промышленни предприятешкара араухача хиика вIалла бIех ца дайта. Цу гIулакха 1980 шерале хий биологически цIендеча станце низ деннеи бийсаннеи 280 эзар кубометрга дIакхоачабе лаьрхIад.

Городской санэпидстанце даьча тохкамаша вай мехка духхьашха хьагучадаьккхад, промышленни предприятешкара араухача хицара бензальфапирен бух южача колдаца геттара дукха Iовш хилар. Биологически цIендаьчул тIехьагIа аратувсача хих бензальфапирен яллац. Даьча тохкамаша йиш хилийтай бензальфапирено бIехдаь предприятеша аратувса хиш биологически цIенду система долха хиши латта хи. Iамарчи эггара кхерамегIча коцерогенах лорадара чIоагIа пайдане средство хилар, бакъде.

...Белгтала аьлча, хий биологически цIендеча цу станце хьакъехьа а дувц мехка керттерча выставка «Iалам лорадар» яхача павильона экскурсоводаша, методисташа, информационни центра болхлоша, хьежа ухача Iалаьмате дукхача наха. Цу темана хетаяь я стендаш тIара материалаш а.

А. КОЛЕСНИЧЕНКО.
ВДНХ Пресс-центр.

Мехкдаьтта тIадами браконьерствои

Мехкдаьтта тIадамаша Iалама мел зе ду ца ховш, хи тIа уж лелаш бIарга ца гуш сагхургвац. Мел уж тIадамаш дус, Iодода хий шоаш мел бIехду дагалацац шофераша, шоай машинаш хи тIа юлача хана.

«Чкъаьрий запасаш лорае» яхача Положене 11-ча пункта тIа йоах: «Чкъаьрий лела хий цIена хила деза, цу чу цхьаккха бIеха хIама чутасса мегаргьяц!». Цу пункто яхар къоачашдеш воацачоа 15 сомагара 50 сомага кхоачаш гIод тоха йиш я.

Машинаш юлаш боахкаш хьалаьцача шофераша оал: «Укхаза йила мегаргьйий-еций хацар тхона». Из аларах законо мукъабалийтац уж.

Цхьабараш ба шоаш цкъа шозза лаьцача а эхь ца хеташ. Иштта, йивара хьалхарча депошка ший «Жигули» (69-18 ЧИИ) юлаш воаллача лаьца 15 сом гIод техар Сербиев Iабдула. Из доллаше а 19 январе хIаьта мо цу моттиге машина юлаш воаллаш юха а лаьцар из. ШоллагIа 50 сом гIод тохалда аьнна, каьхаташ кийчдаьд цунна. Сербиев моргаш кIезига бац.

Машинаш хи чу йила мукъа бенначул тIехьагIа зIак а тесс Iоховш цхьабараш чкъаьрий даха.

Положене тIа йоах, цхьан сагага 5 зIакал дукхагIа хила йиш яц, 5 килограммал совгIа чкъаьрий лувца мегаргдац. Цхаралашцеи мIарашцеи чкъаьрий лувца йиш яц. Из Положени кхоачаш а ца еш чкъаьрий доахаш лаьцача сагага инспектора бокъо я чкъаьрий а уж лувцаш цунга хиина гIирс а дIабаккха, цо даьчунга хьежжа гIод тоха. Браконьерашта хIара чкъаьрах гIод тоха йиш я: белугах — 400 сом, осетрахи севрюгахи — 100 сом, лососах—75 сом, боарамал совгIа лаьцача хIара усачах — 20 сом, форелахи ленокахи — 10 сом, рыбецах, сазанах, толстолобиках, кIайча а Iаьржача а амурах — 5 сом, судаках, карпах, жерехах — 3 сом, лешах, кутумах, шемах таранахи, воблахи — 2 сом.

Цу гIулакха геттара харцваьнна саг РСФСР Уголовни кодекса 163-ча статьягIа уголовни бехктокхаме оза йиш я.

Из Положени йиц ца ялийтача бакъахьа я машина йила даголчо а хIаьта чкъаьрий лувца водачо а.

В. ИПКАЕВ,
республика чкъаьрий лорадеча инспекце инспектор.

Нохч-ГIалгIай литературеи Т. Г. Шевченкои

Массадолча къамий доттагIа хиннав сийлахь-воккха интернационалист, поэт-революционер Тарас Григорьевич Шевченко.

Лоаман къамий оагIув хьаллоацаш язъяь я цун «Кавказ» яха поэма. Бакъда, поэт венначул тIехьагIа мара кепатеха араяланзар из. ХIаьта а дуккхачарна йовзаш, езаш, кулгаца язъяь наха юкъе яьржа лелаш хиннай из поэма, кхыметтел Къилбаседа Кавказе а тIехьа.

Из мохк чIоагIа безаш, цига ваха, из бовза лерхIаш хиннав поэт. Шин доттагIчунга, цIи хеза хиннача йоазонхочунга, общественни деятелга Яков Герасимович Кухаренкога ухийташ хиннача каьхаташ тIа дукха хетташ хиннад цо цу мехках, цигарча къамех лаьца. Цига ваха аьнна из кийчвенначул тIехьагIа, паччахьа правительства бокъо еннаяц поэтабунтара цу сатийна боацача мехка ваха.

1847 шера Кирилло-Мефодиевски вошалла дохадаь, гаьнарча Оренбургски мехка Шевченко дIавахийтачул тIехьагIа яхийтар цун «Кобзарь» яха сборник наха юкъе доаржа ма долда яха къайлагIара распоряжени. Чурча гIулакхий министерствос массаболча губернаторашка яхийтар лаьрххIа йола циркуляр, хIаьта цар шоай полицейски участкашка дIаяхийтар из «Кобзарь» яха книжка ца дохкийташ юха а соцадолда, торговлера дIа а доаккхалда аьнна. Из тайпа цхьа распоряжени Кизляре а кхаьчар.

XIX-гIа бIаьшере юкъекхаьчача хана паччахьалкхен лоархIам бола наькъаш вIашагIкхеттача уллар Кизляр. Цу городах дукха хеза вар Шевченко. Кизляре гIолла Нохч-ГIалгIай мехках чакх а ваьнна, Екатеринодаре (хIанз Краснодар) шийн хьамсара новкъост Кухаренко волча ваха лерхIаш хиннав из, бакъда, из а вIаштехьдаьннадац цун. Иштта висав иа Кавказе а Нохч-ГIалгIайчене а ваха вIаштIехьа ца доалаш.

Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци яьнначул тIехьагIа массе къамий меттала араювла йолаелар цун стихаш а книжкаш а.

1976—77 шерашка Украине «Наукова думка» яхача издательствас арахийцар шин томах латта «Шевченковски словарь» яха энциклопедически издани. Из словарь арахецаш новкъостал деш хилар алхха Украиннера, Москвера, Ленинградера хинна ца Iеш массайолча союзни республикашкара Iилмахой, литературоведаш, шевченковедаш, переводчикаш. Шевченко вахара а кхоллама а массабола оагIув чулоацаш дола дувцар да из. Цу издане дика хьахьокх украински литературан кхыча советски вежарий - къамий литературан чIоагIбенна, кIоаргбенна бувзам.

Къамий литература дегIадара Т. Г. Шевченко кхоллама влияне хьакъехьа я «Словара» цхьаццайола статьяш. Иштта я «Т. Г. Шевчонкои эрсий литературен», «Т. Г. Шевченкои хIирий литературен», «Т. Г. Шевченкои черсий-балкхарой литературен», кхыйола статьяш. Царна юкъе я «Т. Г. Шевченкои нохч - гIалгIай литературен» яха статья а.

Цу статьяс дешачарна дIахойт Шевченко стихаш нохчий меттала эггара хьалха 30-ча шерашка араяьннилга. Нохчий меттала а, цул тIехьагIа гIалгIай меттала а эггара хьалха араяьннача вежарашха долча къамий поэтий стихашта юкъе хиннай Украински Кобзара стихаш а.

1939 шера Шевченко вагь 125 шу доала юбилей езъеча ваха хилар Нохч - ГIалгIай йоазонхой Союза правлене председатель, поэт Яндиев Джамалда.

Нохчий меттала Т. Г. Шевченко «Кобзарь» яха сборник арадоал Грозне 1939 шера, хIаьта гIалгIай меттала — 1940 шера. Цу сборникашта юкъеяхар украински поэта цIи хеза йола произведенеш: «Катерина», «ГIа», «Гамалия», «Васкет», «Наймычка», кхы дуккхаяраш а.

Переводаш яьраш бар А. Мамакаев, М. Мамакаев, Х.-Б. Муталиев, Д. Яндиев, С. Озиев, М. Исаева, Х. Эдилов, кхыбараш. 1940 шера гIалгIай меттала перевод яь араяьлар Шевченко «Васкет» яха стих. Цунна перевод яьр вар Х.-Б. Муталиев. Нохчий а гIалгIай а меттала арадийнна Шевченко «Кобзарь» яха книжкаш дешахьалхе йолаш дар.

Украински поэта кхолламо йоккха влияни яьй Нохч-ГIалгIайчен поэтий кхоллам дегIабоалабара. Украински поэтаца шоай бола боккха безам гучабоаккхаш дукха стихаш хетаяьй цар Т. Г. Шевченкона.

Иштта, 1937 шера «Шевченкога» яха стихотворени язъю А. Мамакаева. ТIехьагIа из стихотворени эрсий а украински а меттала яьккха дуккхача сборникашка арайийнай. ХIаьта, 1958 шера поэта Х. Эдилова язйир «Хьадал хьай кулг, Кобзарь» яха стихотворени.

1964-ча шера берригача мехко чIоагIа дездеш дIадахьар Шевченко юбилейни денош. Иштта, «Грозненский рабочий» яхача газета тIа «Къамашта воI, къамашта воша» яхача рубрика кIал арахийцар украински поэта хетаяь статья. Цига яр М. Рыленкос язъяь «Тарасаца вIашагIкхетар» яхеи М. Гриценкос язъяь «Сийлахьа Кобзарь» яхеи статьяш. Цул совгIа, цу номер тIа араяьлар Х. Эдилова «Хьа иллеш тха дег чу да», А. Мамакаева «Шевченкога» яха стихотворенеш.

Дуккхача сурташца кийчдаьда «Шевченковски словарь». Эзар совгIа сурт да цу тIа. Царна юкъе да гIалгIай меттала арадаьннача «Кобзара» титульни листа сурт а.

Украине меттел дуккхача кхыча моттигашка а Iалаьмате чIоагIа безаме а дезаш а тIаийцад «Шевченковски словарь», яха эггара хьалхара энциклопедически издани, хIана аьлча, алхха украински къаман хинна ца Iеш, дерригача советски халкъа воI хинна из сийдола украински поэт дIаэттандаь.

Василь ОРЕЛ,
шевченковед.

Йоазонхочун юбилей

Самардийнахьа А. П. Чехова цIерагIча республикански библиотеке хилар цIи хеза гIалгIай йоазонхо Б. Х. Зязиков ваьча дийнахьа денз 70 шу дизара хетаяь торжественни сайре. Цига гулбеннабар республика йоазонхой, Iилмахой, культура болхлой, студенташ, общественноста викалаш.

Сайре хьайийллар республика йоазонхой Союза правлене председатела, Нохч - ГIалгIай АССР халкъа поэтессас Р. С. Ахматовас. Йоазонхочун - коммуниста, бIухочун Б. Х. Зязикова вахара наькъах а кхоллама балхах а доклад йир Нохч - ГIалгIай исторе, социологеи филологеи Iилма-тохкама института воккхагIволча Iилман болхлочо А. У. Мальсагова.

Б. Х. Зязиковх дIайха, дегтIара доагIа дош аьлар дуккхача шерашка цунна уллув къахьегаш хиннача цун новкъосташа, коллегаша филологически Iилмай кандидата И. А. Оздоева, Нохч-ГIалгIай книжни издательства йоккхагIйолча редактора Г. И. Яблоковас, йоазонхочо М. М. Мусаева, Нохч - ГIалгIай АССР халкъа йоазонхочо А. Х. Бокова.

Сайре чакхйоалаш шоай дезала цIерагIа гулбеннарашта баркал аьлар йоазонхочун йоIо Л. Б. Зязиковас.

С. ПАРЧИЕВ.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» — «ДИНАМО».

Селхан С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе мехка футболах йолча чемпионата хьалхарча лига аргIанарча туре Грознерча «Тереко» тIайийцар Ленинградера «Динамо». Хьежарашта чIоагIа тоам беш хиннна ира спортивни къовсам лаьтта из ловзар, чакхдаьлар счет 3:2 а йолаш «Терек» толаш.

ШАХМАТАШ

Грознерча шахматни клубе дIайолаеннай маIа нах шахматех ловзара йола города чемпионат. Цу турнире дакъа лоацаш хьалхарча а, шоллагIча а разрядай 70 спортсмен ва. Турнира доакъашхошта юкъе ба соахка котало яьккха Белозеров Виталийн шоллагIа моттиг яьккха Алимов Рашиди.

Цу тайпара турнираш Грозне чакхъяха болабеннаб 1965 шера денз. ДIаяхача шерашка хиннача турнирашца нийсйича укх шерара турнир шийна юкъе дукхагIа кагий нах хиларца белгала я. Укхаза дакъа лоацаш дукха студенташ, театрашкареи редакцешкареи нах ба.

Кхо тур чакхъяьнначул тIехьагIа (хила езар цхьайтта тур я) яхьай керттерча судахочо, СССР спорта мастера Шамов Валере беча хоамах, лидераш ба мастералла кандидат вола Р. Алимови хьалхара разрядникаш М. Гордиенкои В. Титини—цар хIаране кхоккха очко яьккхай. Царел ах очко тIехьабисаб Х. Ведзижев, А. Кульжинский, Б. Карась, В. Гвоздецкий, В. Манукян.

Турнир дIахо хьош я.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Газета аргIанара номер араяргья 1-ча Мая.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 апрель.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.45 — Iуйранара гимнастика. 9.05 — «Говза кулгаш». 9.35 — «Дай-ноаной, шоана!» «Ульяновгlар дезал». Хьалхара передача. 10.05 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.35 — «Музейшкеи выставочни залашкеи гIолла». 11.05 — «Кхоана гаргало тессача городий Дерригдунен Дийна». 11.35 — Л. Бетховена, П. Чайковске, Ф. Шуберта, И. Брамса произведенешцара концерт. 12.05 — «Из шоана дулургда». 12.35 — Паччахьалкхен Оренбургски эрсий халкъа хора концерт. 13.20 — «Унахцlено». Iилман-популярни программа. 14.05 — «Спортлото» тираж. 14.15 — «Музыкальни абонемент». Къона оперни иллиалархой. 14.50 — «Iилмани техникани даькъера 1978-ча шерара Ленински совгIата лауреаташ». (Интервидени). 15.20 — Берашта дола фильм. «Тхо Вулканаца» яха художественни фильм. 16.30 — «БIаргагушдар—тешахаладар». (Интервидени). 17.30 — Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Литературан, искусстван, архитектуран даькъера 1978-ча шерара Ленински совгIата лауреаташ». 18.55 — «ВашагIкхетар, довзар, вIашагIкхетар». Тахан — Олег Попов. телевизионни художественни 19.55 — «Дезала гIулакха» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIа серн. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Дезала гIулакха» яха фильм. 2-гIа серн. 22.35 — «Бенефис». Дакъа лоацаш я РСФСР халкъа артистка Л. Гурченко. 23.50 — Доазал дехьарча эстрада ашараш а муамаш а.

II ПРОГРАММА

11.40 — «Светлячок». 12.10. — Киножурнал. 12.20 — «Машара а доттагIаленна а тIехьа да вай». 13.05 — «Интернациональни декхар» яха документальни фильм. 13.55 — «Механически пианинона йола пьеса» яха художественни фильм.

30 апрель.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — «Зарядка е дIаотта!». 8.55 — Коми АССР иллейн халхарийн паччахьалкхен ансамбла концерт. 9.30 — «Гургаьбетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — «Буратино леладаь тамашийна хIамаш» яха мультфильм. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Музыкальни киоск». 13.55 — Театральни спектакль. В. Чичков. Вахтангова цIерагIча Паччахьалкхен Академически театра «Чакхдаланза дисаиъамаьл» яха спектакль. 16.20 — Шун письмойх йола музыкальни программа. 17.00 — «Кинопикъбара клуб». Передача дIахьу журналиста О. К. Игнатьева. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Майна хьалха мохк». 19.00 — Хоккейх йола дунен чемпионат. СССР сборни — Финлянде сборни. Прагера трансляци. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Сайранара ашараш». Концерт. 22.30 — Хоккейх йола дунен чемпионат. Канада сборни — США сборни. Прагера трансляци. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

16.30 — «Даькъала дувц вай ЦхьоалагIа майI» (нохчий меттала). 17.15 — «Машара хьалхарча моттиге» яха документальни фильм.

РАДИО

29 апрель.

6.30 — «Свеклай кхашка». Шалински районера репортаж (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Къона» яха радиовыпуск. 8.55 — Ашараш. 10.20 — «СалоIа минуташ» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала). 13.00 — «Иразах, дегагIозах, безамах массанахьа иллеш дек». Концерт. 13.40 — «Йоазонхой микрофони хьалхашка» (гIалгIай меттала). 14.30 — «Май — из дега тIара бIаьсти я». Радиокомпозици. 16.00 — ЦхьоалагIча майга дола къахьегама репортаж. 16.15 — «Дай-мехка музыкальни вахар» яха радиожурнал (нохчий меттала).

30 апрель.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.25 — «Дезача ден, бIаьстанара дог-уйла». Концерт. 11.15 — «Лирически иллеш» (гIалгIай меттала). 11.30 — «Къона тIехье (нохчий меттала). 16.15 — «Массаз а малх хилба!» яха радиокомпозици. (гIалгIай меттала). 15.45 — «Тха адрес — сиха хьалъю гIишло». 16.00 — «ДоттагIлен хоровод». Концерт. 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.30 — Даькъала а хилба хоз а лулба МайI» яха концерт (нохчий меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хуцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунда 6 — 11 метр чIоагIа мух а болаш, фегара температура республике гIолла 13 — 18 градуси Грозне 16—18 градуси йIовхал а йолаш хи хила тарлу.

Метеостанци.

ДУВЛА тхо долча!

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете 14 мая хургда «Йийллача наIарий ди». Цига хьех республика городашкарчеи юрташкарчеи 10-ча классай дешархойи цар дай-ноанойи. Царна йовзийтаргья университета лабораториш, кабинеташ, Iомаеш йола говзалаш, хIаьта иштта царна довзаргда университета студентий вахар, къахьегам, салаIар.

«Йийллача наIарий ди» дIадолалургда керттерча корпуса актови зале 10 сахьат даьлча укх адресагIа: Грозный, А. Шерипова ул., 32.

ПРИЕМНИ КОМИССИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30, корректорской — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ05136. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 3244.